

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra: primárního vzdělávání
Studijní program: magisterský
Kombinace: Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Diplomová práce:

**DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ
HOME EDUCATION
DER HAUSUNTERRICHT**

Autor:
Iva PITRMANOVÁ

Podpis:

Adresa:
Josefa Jungmanna 1491
504 01, NOVÝ BYDŽOV

Vedoucí práce: PhDr. Jitka Josífková

Konzultant:

Počet

stran	slov	grafů	tabulek	pramenů	příloh
76	16 309	9	1	25	2

V Liberci dne: 21.04.2006

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci dne: 21.04.2006

Iva PITRMANOVÁ

Poděkování:

Za odborné vedení a pomoc děkuji vedoucí práce PhDr. Jitce Josífkové. Dále můj dík patří všem rodinám, které mi při rozhovoru poskytly cenné informace. Děkuji také paní ředitelce Církevní základní a mateřské školy v Liberci a konzultantce domácí školy za laskavý přístup a užitečné rady, které mi pomohly při realizaci výzkumu.

DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ

PITRMANOVÁ Iva

DP-2006

Vedoucí DP: PhDr. Jitka Josífková

Resumé

Hlavním tématem diplomové práce je problematika domácího vzdělávání. Práce je rozvržena do dvou částí – teoretické a praktické.

Teoretická část se zabývá domácím vzděláváním ve světě i u nás, v České republice. Odhaluje různé přístupy a podmínky, které si tato alternativní forma vzdělávání vytváří. Zkoumá historii i současný stav domácího vzdělávání.

Praktická část mapuje pomocí dotazníků a rozhovorů, které byly realizovány v rodinách, metody a formy práce rodičů, jejich motivy pro domácí vzdělávání a celkově posuzuje spokojenost s touto formou výuky. Součástí práce je i několik zdrojů o této problematice, na které se mohou rodiče obrátit, pokud budou chtít zjistit jakékoli informace o domácím vzdělávání.

Klíčová slova: domácí vzdělávání, dějiny, socializace, hodnocení, rodina.

HOME EDUCATION

Summary

The main theme of this dissertation is the issue of home education. This work is split into two parts – a theory and a practical section.

The theory centres on home education in the Czech Republic and throughout the world. It identifies various approaches and conditions cultivated by this alternative form of education. It examines the history and current situation of home education.

The practical section uses questionnaires and interviews in families to plot the methods and forms of work adopted by parents, as well as their motives for home education, and assesses the general level of satisfaction with this form of teaching. The work includes several resources in this field that parents can draw on if they wish to find out information about home education.

Keywords: home education, history, socialization, evaluation, family.

HAUSUNTERRICHT

Zusammenfassung

Das Thema der vorliegenden Diplomarbeit ist die Problematik des Hausunterrichts. Die Arbeit ist in zwei Teile gegliedert - den theoretischen und praktischen Teil.

Im theoretischen Teil wird das Thema des Heimunterrichts im Ausland sowie in der Tschechischen Republik behandelt. Es werden verschiedene Einstellungen und Bedingungen aufgezeigt, die diese alternative Bildungsmethode schafft. Darüber hinaus wird die Geschichte des Heimunterrichts näher gebracht und der gegenwärtige Stand dieser Bildungsform untersucht.

Der praktische Teil wertet die Ergebnisse zahlreicher in Familien durchgeführter Befragungen und Interviews aus und zeigt somit verschiedene Methoden, Arbeitsweisen sowie Entscheidungsgründe der Eltern für den Hausunterricht. Abschließend wird über den allgemeinen Zufriedenheitsgrad mit dieser Bildungsform berichtet. Bestandteil der Arbeit sind ebenfalls Hinweise auf Literatur zu diesem Thema, die für interessierte Eltern als weitere Informationsquelle dienen können.

Die Schlüsselwörter: der Hausunterricht, die Geschichte, die Sozialisation, die Einschätzung, die Familie.

I. ÚVOD.....	10
II. TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1. VYMEZENÍ POJMU DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	12
2. POČÁTKY INDIVIDUÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V DĚJINÁCH PEDAGOGIKY	14
2.1 PEDAGOGICKÝ SYSTÉM J. A. KOMENSKÉHO	15
2.3 ANGLICKÝ PEDAGOGICKÝ SYSTÉM J. LOCKA	18
3. DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ V USA.....	21
4. DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ V EVROPĚ	23
5. DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE	26
5.1 EXPERIMENT DOMÁCÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	26
5.1.1 Podmínky experimentu domácího vzdělávání.....	26
5.2 ASOCIACE PRO DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	30
5.2.1 Nabídka Asociace pro domácí vzdělávání.....	30
5.3 PROČ UČIT DĚTI DOMA?.....	32
5.4 VÝHODY DOMÁCÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	33
5.5 NEVÝHODY ŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	36
5.6 NEVÝHODY DOMÁCÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	37
5.7 JAKÝM ZPŮSOBEM RODIČE SVÉ DĚTI UČÍ?.....	39
5.8 SOCIALIZACE DĚTÍ.....	41
5.9 HODNOCENÍ ŽÁKŮ	42
5.10 ŠKOLSKÝ ZÁKON	44
III. PRAKTICKÁ ČÁST	46
1. MAPOVÁNÍ SOUČASNÉHO STAVU DOMÁCÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	46
1.1 CÍL PRAKTICKÉ ČÁSTI	46
1.2 PŘEDPOKLADY	46
1.3 POUŽITÉ METODY	47
1.3.1 Dotazník – metoda ke zjištění motivace rodičů, metod a organizačních forem výuky..	47
1.3.2 Rozhovor – metoda ke zjištění spokojenosti rodičů a celkového hodnocení domácího vzdělávání rodiči.....	48
1.3.3 Pozorování – doplňková metoda k rozhovoru	49
1.4 VÝBĚR RESPONDENTŮ A ZPŮSOB SBĚRU DAT	49
1.5 CHARAKTERISTIKA ZKOUMANÉHO SOUBORU	50
1.6 VÝSLEDKY A JEJICH ROZBOR.....	51
1.7 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ	59
1.7.1 Analýza dotazníků a ověření předpokladů č. 1 - 3	60
1.8 ROZHOVORY S RODINAMI	62
1.8.1 Rozhovor č. 1.....	62
1.8.2 Rozhovor č. 2.....	63
1.8.3 Rozhovor č. 3.....	65
1.9 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ	66
1.9.1 Analýza rozhovorů a ověření předpokladů č. 4 a 5.....	67
1.10 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ	67
2. ZDROJE O DOMÁCÍM VZDĚLÁVÁNÍ.....	68
2.1 MONOGRAFIE.....	68
2.2 PERIODIKA	69
2.3 ELEKTRONICKÝ ZDROJ INFORMACÍ	70
IV. ZÁVĚR	71
V. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	73

I. ÚVOD

Motto:

„Kdybychom děti učili mluvit ve škole, nikdy by se to nenaučily.“

WILLIAM HULL

Tímto citátem, který byl uveden v knize Johna Holta „Proč děti neprospívají“, bych chtěla zdůraznit, jak moc je důležité, aby děti v raném věku byly v rodičovské péči. Existují názory, že v šesti letech je dítě stále nezralé pro školu. V některých státech si toho jsou vědomi, a tak mají povinnou školní docházku posunutou na sedmý rok dítěte. Někteří rodiče se domnívají, že dítě v mladším školním věku patří k rodině, což může být jeden z motivů, díky kterému provozují domácí vzdělávání.

V současné době je u nás již kolem čtyř stovek dětí, které jejich rodiče učí doma. Tyto děti nepotřebují aktovky ani přezůvky, učí se v prostředí pro ně důvěrně známém pod vedením nikoliv pedagogického pracovníka, ale jejich vlastních rodičů. Jak je to možné? Copak tyto děti nemusí chodit do školy jako převážná většina dětí ostatních? Ne nemusí, naše odpověď. Tyto děti jsou totiž individuálně vzdělávány...

Domácí vzdělávání u nás existovalo do roku 2005 pouze jako experiment. Nyní už je ve školském zákoně pevně zakotveno, takže za určitých podmínek se takto může vzdělávat každé dítě. Je to dle mého názoru téma velmi významné, které je ovšem málo prozkoumáno a mnoho se o něm neví. Myslím si, že i dnes by se ještě našli rodiče, kteří netuší, že by mohli své dítě vzdělávat doma. Zvolila jsem si toto téma, neboť jsem chtěla zjistit, co rodiče vede k tomu, že nechtějí své děti posílat do školy a raději se o jeho vzdělávání starají sami. Myslela jsem si, že jejich dítě má nějaký zdravotní problém, díky kterému je pro něho školní docházka nemožná. Dnes už ale vím, že tento důvod nemusí být jediným...

Diplomová práce je koncipována do dvou částí. První část je věnována teoretické rovině. Dozvíme se zde, že domácí vzdělávání u nás existovalo už dříve, a proto je cílem diplomové práce zmapovat nejen současný stav, ale i

historii této formy vzdělávání. Dále se zabýváme situací domácího vzdělávání ve světě a u nás, v České republice.

Druhá část je věnována výzkumu současného stavu domácího vzdělávání. Cílem bylo zjistit motivy rodičů, které je vedly k tomu, aby začali své dítě učit doma, organizační formy, které ve výuce uplatňují a především spokojenost s touto formou vzdělávání. Dalším cílem je i kapitola, ve které jsou uvedeny základní zdroje, díky kterým se o této problematice mohou rodiče, ale i učitelé a ostatní veřejnost, dozvědět více informací a nalézt zde odpovědi na své otázky týkající se domácího vzdělávání.

II. TEORETICKÁ ČÁST

1. VYMEZENÍ POJMU DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Domácí vzdělávání je jednou z legálních vzdělávacích alternativ v mnoha zemích světa. U nás je od 1. 1. 2005 upraveno zákonem o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.¹

Pod pojmem „**domácí vzdělávání**“ se rozumí „*vzdělávání dětí školního věku, které probíhá doma namísto ve škole.*“² Vzdělávání dětí se neúčastní pedagog, ale rodič. Setkáváme se s pojmy jako „domácí vzdělávání“, „individuální vzdělávání“, „domácí škola“, „domácí vyučování“, které chápeme jako synonyma. Základem těchto pojmů je **individuální výuka**, která probíhá v rodině.

Rodiče dítě pozorují od narození, sledují způsob, jakým se učí, mají šanci objevovat jeho temperament a schopnosti, což vede k budoucímu akademickému úspěchu dítěte. Jako učitelé pak mohou přizpůsobit výuku potřebám dítěte, mají možnost zjistit, čemu dítě nerozumí a věnovat se tomuto tématu déle nebo naopak u věcí, které dítě pochopí snadno, se již nezastaví a nemusí je tolik procvičovat. V některých rodinách se na vzdělávání podílí i starší sourozenci, popřípadě další příbuzní. Ve většině případů ale tuto odpovědnost přejímá matka.³

Domácí vzdělávání existuje u nás od roku 1998, kdy **Společnost přátel domácího školství** dojednala s tehdejším ministrem Janem Sokolem pětiletý experiment domácí školy.⁴ Oficiálně se tento experiment nazýval ***Pokusné ověřování odlišné organizační formy základního vzdělávání – tzv. domácí vzdělávání.*** Na základě tohoto povolení, které bylo dáno Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, na základě § 58 písm. a) zákona

---

¹ SIMONOVÁ, Jaroslava. *Co je to domácí vzdělávání?* [online]. 2004 [cit. 2005-12-06]. Dostupné z: <http://www.domaciskola.cz/archiv/buletiny/buletinADV6_2004.pdf>.

² NITSCHOVÁ, Daniela. *Domácí vzdělávání*. [Diplomová práce] Praha: 2000. s. 5.

³ FREIOVÁ, Michaela. *Domácí škola: americká zkušenost*. 1. vyd. Praha: OI, 1996. s. 6.

⁴ ČÁPOVÁ, Hana. *Dokonalost, která nestačí* [online]. 2001 [cit. 2006-01-22]. Dostupné z: <<http://respekt.newton.cz/qfullhit2.htm?CiWebHitsFile=%2Fnoviny%2Fspa%2Fre%2F2001%2F09%2F03%2FRE36A13A%2Ehtm&CiHiliteType=Full&CiRestriction=vzd%ECI%Elv%Eln%ED&CiCodePage=1250#CiTag1>>.

č. 29/1984 Sb., o soustavě základních a středních škol, se od 1. září 1998 vzdělávalo v České republice doma více než stovka dětí prvního stupně základní školy.⁵

---

⁵ KOLÁŘ, Petr. *Systém domácího vzdělávání v USA a ve vybraných zemích Evropy* [online]. 2000 [cit. 2006-01-16]. Dostupné z: < <http://www.psp.cz/kps/pi/PRACE/pi-5-155.doc> >.

2. POČÁTKY INDIVIDUÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V DĚJINÁCH PEDAGOGIKY

První zmínky o individuálním vzdělávání můžeme vidět v otrokářské společnosti, v zemích starého Východu. Když ve 4. století př. n. l. došlo ke vzniku klínového písma v zemích Přední Asie a ke vzniku písma obrázkového, hieroglyfického v Egyptě, bylo to doprovázeno i rozvojem některých vědních oborů – astronomie, aritmetiky, geometrie a medicíny. Škola měla za úkol vychovávat občany bezpodmínečně oddané státu. V roce 2500 př. n. l., v období Staré říše egyptské, již existovala dvorská škola pro děti císařských hodnostářů. Bezprostřední vliv na výchovu řecko-římskou a později i na výchovu křesťanskou měla starožidovská pedagogika. Výchova starých Izraelitů byla také religiózně zaměřená, avšak neuznávala jako nejvyšší autoritu ani stát, ani náboženství, nýbrž boha – Jehovu. Na základě osobního spojení dítěte s bohem zde byla věnována daleko větší péče **individuální výchově**. Otec rodiny byl knězem domu a zároveň i zástupcem božím, jehož autorita byla absolutní. Školní výchova neexistovala, **otec byl zároveň i učitelem svých dětí**. Děti se učily hlavně zákonu božímu, dějepisu svého národa, zpěvu a tanci a dále i elementárním znalostem čtení, psaní a počítání.⁶

Výchova ve Spartě byla věcí veřejnou, podíleli se na ní všichni dospělí občané, které musel každý mladík poslechnout. Byla zaměřena na získání dostatku tělesné zdatnosti, nezlomné odvahy a dokonalé schopnosti podrobovat se každému rozkazu bez odmluvy. Chlapci byli po počáteční výchově u matky převáděni po dosažení sedmi let do společné výchovy ve státním ústavu, kde se za přísného vedení do svých osmnácti let učili nezbytným vlastnostem neohrožených bojovníků.⁷

Aténská výchova se naopak snažila o rozvíjení ušlechtilých, jemných citů a svobodné individuality. Na rozdíl od spartské výchovy byla aténská výchova více nezávislá na státu, jelikož byla především v soukromých rukou. Stát měl povinnost vrchního dozoru, zejména vyžadoval péči o výchovu dětí ze strany

---

⁶ ŠTVERÁK, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: 1988, s.21.

⁷ ŠTVERÁK, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: 1988, s. 23.

rodičů. Tato výchova probíhala do sedmi let dítěte v rodině za pomoci chův a učených otroků, kteří zaměstnávali děti především hrami a poučovali je o pravidlech mravního chování. V dalších letech si chlapci měli osvojit fyzickou i psychickou zdatnost ve speciálních ústavech. Na školách bylo dle ustálených zvyků vše ponecháno soukromé iniciativě učitelů. Jednotné školní osnovy neexistovaly, proto se v každé škole učilo jinak. Učitel v každé skupině přecházel od jednoho žáka k druhému, každé dítě se učilo jiné věci. Tento způsob výuky se udržel přibližně do 16. – 17. století, kdy Johannes Sturm a Jan Ámos Komenský zaváděli hromadné vyučování.⁸

V následující podkapitole se budeme věnovat odkazu Jana Ámose Komenského a to i přes skutečnost, že jsme se zde právě dozvěděli, že byl zakladatelem hromadného vyučování. Myslíme si ale, že Komenský ve svém díle a pedagogických myšlenkách ohledně výchovy a vzdělávání je stále aktuální, a proto by byl hřích ho zde alespoň okrajově nezmínit.

Jak říká Miroslav Somr *„z hlediska naší současnosti je Komenský hodnocen a vážen nejen jako významný teolog a filosof, ale zejména jako velký pedagog, jako opravdový „učitel národů“, který spolu s první promyšlenou pedagogickou soustavou vypracoval i obsáhlý sociálně reformní plán na obrodu společnosti výchovou založenou na realismu.“*⁹

2.1 PEDAGOGICKÝ SYSTÉM J. A. KOMENSKÉHO

Jan Ámos Komenský se narodil 28. března 1592 na jihovýchodní Moravě. V dětství brzy osiřel, proto odešel na vychování k tetě do Strážnice a po vypálení odešel do Nivnice ke svému poručníkovi.

J. A. Komenský byl z rodiny českobratrské. Čeští bratři velmi pečovali o vzdělání svých dětí, proto ani Komenský nezůstal bez vzdělání.¹⁰

Roku 1608 nastoupil na latinskou školu v Přerově. V roce 1611 je poslán jako průvodce šlechtického mladíka na akademii v Hernbornu, kde strávil 2 roky, a poté rok na teologické fakultě v Heidelbergu. V roce 1614, kdy Komenský

---

⁸ ŠTVERÁK, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: 1988, s. 24.

⁹ SOMR, Miroslav a kol. *Dějiny školství a pedagogiky*. Praha: 1987, s. 46.

¹⁰ VÁŇA, Josef a kol. *Dějiny pedagogiky*. Praha: 1961, s. 56.

poprvé navštívil Amsterdam, ho povolal Karel starší ze Žerotína do Přerova, kde ho jmenoval správcem bratrské školy. Roku 1616 se zde stal kazatelem jednoty a po vysvěcení na kněze se roku 1618 oženil a odešel do Fulneku na místo kazatele a správce bratrského sboru. Po vypálení Fulneku španělským vojskem ztratil rodinu. Zpočátku se skrýval na Moravě, později v Brandýse nad Orlicí. Roku 1628 se uchýlil v polském Lešně. Zde se stal učitelem a poté i ředitelem bratrského gymnázia. Zde promýšlel nové učebnice a plány na zlepšení organizace školství ve své zemi.

DÍLO J. A. KOMENSKÉHO

Už v době studií šly najít počátky velkých děl „Poklad jazyka českého“ (Thesaurus linguae bohemicae) a „Divadlo veškerenstva věcí“ (Theatrum universitatis rerum). V těchto dílech Komenský pokračoval ve snahách Štítného, Husa, Blahoslava, Kornela ze Všehrd a jiných českých myslitelů, kteří prosazovali rovnoprávnost češtiny s latinou i v učených oborech. Tato díla zůstala nedokončena. Později na ně Komenský navázal „Vševědou čili Pansofií“. Ve svém raném spisu „Listové do nebe, to jest volání utiskovaných chudých do nebe“ vystoupil proti hospodářskému vykořisťování lidu.¹¹ Po bitvě na Bílé hoře vytvořil Komenský několik spisů, jež byly ohlasem osudových ran. V té době ztratil rodinu a přišel i o svůj majetek a cenné rukopisy. Po příchodu do polského Lešna Komenský dokončil „Didaktiku velkou“. V počátcích svého nedobrovolného exilu v Lešně se věnoval psaní učebnic jazyků a přípravě reformy školy. V době nadějí na návrat do vlasti Komenský ze souboru „Ráj český“ (Paradisus ecclesiae = Ráj církve), který obsahoval návrh na obnovu české výchovy, vytvořil první část, „Didaktiku, to je umění umělého vyučování“ (tzv. Didaktiku českou), druhou část zpracoval pouze zčásti.

„Didaktika“, která vznikla v letech 1628-1632 představuje v dějinách pedagogiky první systematické dílo o výchově obsahující úplnou soustavu pedagogických pojmů. Měla na ní navazovat Informatoria o jednotlivých stupních škol, určená pro učitele a také učebnice pro jednotlivé třídy. Druhou částí Ráje českého byla tzv. „Speciální didaktika“ (Didactica specialis). Stručnější nárys

---

¹¹ ŠTVERÁK, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: 1988, s. 90.

národní výchovy obsahuje spis „Navržení krátké o obnovení škol v Království českém“.

Ve svých úvahách Komenský vycházel z hlavní myšlenky, že vše má mít svůj přirozený řád, tedy i výchova. Svět je dle Komenského uspořádán v jednotlivých, navzájem souběžných vrstvách, a proto lze ze známých jevů jedné vrstvy soudit i na analogické jevy vrstev ostatních.¹² Toto pojetí světa tvoří základ synkritické metody, která se objevuje v Komenského Didaktice při srovnávání mezi přírodou, řemesly a výchovnými jevy.

Prostřednictvím vševědy-pansofie, která by zahrnovala všechny poznatky lidstva, hodlal splnit požadavek, aby se všechny děti učily všemu. Pro jednotlivé třídy elementární školy Komenský ze Speciální didaktiky vytvořil šest učebnic, které roku 1631 nahradil spisem „Dveře jazyků otevřené“ (*Janua linguarum reserata*), který není pouze učebnicí latiny, ale i všech věcí. O dva roky později vydal ještě jazykovou přípravu ke Dveřím „Předsín Dveří jazyků otevřených“, ke které je připojena i stručná gramatika pod názvem „Základy gramatiky“ (*Rudimenta grammaticae*). Pro učitele napsal „Didaktický návod“ (*Didactica disseratio*), jak používat didaktické učebnice.

V „Informatoriu školy mateřské“ Komenský poprvé v dějinách pedagogiky odůvodnil nutnost systematické předškolní výchovy. Mělo sloužit matkám jako návod na výchovu dětí do šesti let v rodině. Zahrnul v něm jak výchovu rozumovou, mravní a náboženskou, tak i prvky výchovy estetické. Zdůraznil zde důležitost nejen vnitřních, ale i vnějších činitelů předškolní rodinné výchovy, zejména vztahu rodiny a školy.¹³

Komenský v Didaktice říká, že všemu je třeba učit příklady, pravidly a hlavně praxí. Nejdůležitějším didaktickým principem je mu především princip názornosti, který označuje jako „zlaté pravidlo vyučování“. K tomu přidružuje i princip uvědomělosti, systematičnosti, posloupnosti, aktivity, přiměřenosti a další principy. Ve vyučování zdůrazňoval význam tří činitelů – učitele, žáka a učení. Pro vytvoření budoucí společnosti měla rozhodující význam úloha učitele, který by ovšem v idealizované podobě, kterou mu Komenský dával, měl

---

¹² ŠTVERÁK, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: 1988, s. 90.

¹³ ŠTVERÁK, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: 1988, s. 92.

mít naprosto jiné charakterové i odborné vlastnosti, než měl většinou učitel doby scholastického středověku.¹⁴ Jak uvádí Somr „měl by to být především člověk opravdu pobožný a vysoce vzdělaný, naprosto oddaný svému povolání a milující všechny žáky bez rozdílu.“¹⁵

Myslíme si, že rodič jako učitel svého dítěte je svému povolání naprosto oddaný, miluje svého žáka. Vysoká vzdělanost a pobožnost ale nemusí dle našeho názoru vždy zaručovat správný pedagogický vzor a přístup k dítěti. I rodič „méně“ vzdělaný může být jako učitel svého dítěte úspěšný. Záleží na přístupu, motivaci a na průběhu výuky, kterou si sám zvolí. Přestože o Komenském by se dalo napsat ještě mnohem více, přeci jenom je to mimo naše téma, a proto už se mu hlouběji věnovat nebudeme.

2.3 ANGLICKÝ PEDAGOGICKÝ SYSTÉM J. LOCKA

John Locke se stal v Anglii v 17. století mluvčím zájmů mladé anglické buržoazie v oblasti politiky, filosofie a výchovy. Žil v letech 1632-1704. Ve svém pedagogickém systému a při vytyčování cílů výchovy nevycházel již z učení o vrozených idejích ani z náboženství, ale ze zájmů pracujícího člověka, mladého buržoy nebo šlechtice.

Po středoškolském scholastickém vzdělání studoval od roku 1652 na Oxfordské univerzitě, na které po ukončení začal roku 1658 vyučovat řecký jazyk a rétoriku.

Locke viděl nutnost věnovat se od raného věku vypracování charakteru, mravní ukázněnosti a rozvoje vůle chovance. Mladý člověk se má dle Locka nejdříve ze všeho učit ovládat sám sebe, krotit své vlastní rozmary a vášně a řídit se tím, co schvaluje rozum. Proto v raném dětství **musí děti spatřovat nejvyšší autoritu ve svých rodičích a vychovatelích**. Locke se snažil vychovat člověka se silným charakterem, který měl smysl pro čest svou i cizí a především se uměl ovládat. Jeho hlavním výchovným prostředkem byly příklady, prostředí

---

¹⁴ SOMR, Miroslav a kol. *Dějiny školství a pedagogiky*. Praha: 1987, s. 44.

¹⁵ SOMR, Miroslav a kol. *Dějiny školství a pedagogiky*. Praha: 1987, s. 46.

a okolnosti. Vychovatel měl k dítěti přistupovat s ohledem na jeho individuální zvláštnosti.

Výchovné otázky rozpracoval ve spise „Pojednání o lidském rozumu“ a ve svých dopisech příteli do Anglie, které shrnul ve spise „Několik myšlenek o výchování“. Zde vysoce hodnotí význam výchovy. Soudí, že z deseti lidí se devět stalo takovými, jací jsou, pouze díky výchově. Ve spise „Dobrozdání o chudinství pro obchodní radu“ navrhoval zřízení pracovních škol, kde by se dětem chudiny od třetího věku dostávalo mravního a náboženského poučení, vedlo by se je k manuální práci a k osvojení kázeňských předpisů a pravidel. Vůbec se nezabýval výchovou dívek.

Vychovatel měl dle Johna Locka ve výchově prvořadou úlohu. Jak uvádí Štverák měl byt *„vzdělaný a moudrý, znalý dobrých způsobů a světa, má být oblíbený ve společnosti pro svou taktnost a zdvořilost, čestnost a poctivost.“*¹⁶ Stejně vlastnosti by pak měl vychovatel rozvíjet a pěstovat u svého chovance. **Locke soudil, že i nedostatky v domácí výchově jsou mnohem prospěšnější než vědomosti získané ve škole. Proto nejlepším místem, kde má být gentleman vychováván, je přes všechny výhody hromadného vyučování otcovský dům.**¹⁷

Locke byl v oblasti výchovy tvůrcem reformované individuální výchovy. Soudil, že moc výchovy je veliká a dle jeho názoru je naprostá většina lidí takových, jakými je udělala výchova. Znamenalo to tedy, že osobnost vychovatele musela být všestranně připravená pro svůj náročný úkol. Musela mít všechny vlastnosti, které měla vštípit gentlemanovi. Ten měl být zdvořilý a taktní, poctivý a čestný, moudrý a vzdělaný, energický a tělesně rozvítý, a proto i oblíbený ve společnosti sobě rovných lidí. Gentleman neměl být vychováván v kolektivu ostatních divokých chlapců, ale individuálně, v rodném domě, aby byl zbaven vlivu neukázněných chlapců z rodin manuálně pracujících lidí.¹⁸

---

¹⁶ ŠTVERÁK, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha:1988, s. 106.

¹⁷ ŠTVERÁK, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha:1988, s. 105.

¹⁸ SOMR, Miroslav a kol. *Dějiny školství a pedagogiky*. Praha: 1987, s. 66.

Je známo, že dnes rodiče doma vzdělávaných dětí uvádějí také jako důvod to, že chtějí své děti ochránit před negativními vlivy školy. Nyní se pojďme podívat na situaci domácího školství v USA.

3. DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ V USA

Samotná myšlenka vzdělávat své děti doma se zrodila právě v Americe v 70. letech minulého století. Mohla za to rostoucí nespokojenost se státním školstvím, která vyústila v řadu pokusů o alternativní způsoby vzdělávání.¹⁹

Počátky domácího vzdělávání v USA jsou úzce spjaty se vznikem *Home schooling Legal Defense Association (HSLDA)* v roce 1983. Statistické informace o homeschoolingu shromažďuje v USA *National Home Education Research Institute*, kde dle údajů tohoto ústavu se ve školním roce 1997/1998 vzdělávalo v rámci Homeschoolingu 1,23 milionů žáků.²⁰

V roce 2003 se doma vzděláváno více jak milion a čtvrt dětí, kdežto v roce 1979 jich bylo jen 30 000. Z toho vyplývá, že vzdělávat své děti doma je stále populárnější. Každý americký stát má svoji vzdělávací politiku, která se jednotlivě liší ve čtyřech kategoriích: ve věku, od kdy a do kdy musí být dítě vzděláváno, v nárocích na rodiče (vzdělavatele), v předpisech pro psané zprávy, a v metodách zkoušek.²¹

Dr. Brian Ray, ředitel *Nacional Home Education Research Institute*, vypracoval se svým týmem v letech 1994 – 1996 studii *Strenghts of their Own: Home Schoolers Across America*, která shromáždila informace od 5042 dětí vzdělávajících se doma v 1657 rodinách. Hlavní fakta z této studie pak Dr. Ray zveřejnil v publikaci *Home Education Across The United States*.

Jak uvádí Mgr. Petr Kolář, jednalo se o následující informace:

- „děti vzdělávající se doma vynikají při státem normovaných standardních zkouškách

---

¹⁹ ČÁPOVÁ, Hana. *Dokonalost, která nestačí* [online]. 2001 [cit. 2006-01-22]. Dostupné z: <<http://respekt.newton.cz/qfullhit2.htm?CiWebHitsFile=%2Fnoviny%2Fspa%2Fre%2F2001%2F09%2F03%2FRE36A13A%2Ehtm&CiHiliteType=Full&CiRestriction=vzd%ECI%E1v%E1n%ED&CiCodePage=1250#CiTag1>>.

²⁰ KOLÁŘ, Petr. *Systém domácího vzdělávání v USA a ve vybraných zemích Evropy* [online]. 2000 [cit. 2006-01-16]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/kps/pi/PRACE/pi-5-155.doc>>.

²¹ GREENE, Jinny. *Výuka doma* [online]. 27. 03. 2003 [cit. 2006-02-03]. Dostupné z: <http://www.baraka.cz/baraka/Baraka/b_3/b_3_vyuka_doma.html>.

- tyto děti předčí své vrstevníky ze státních škol o 30 – 70% ve všech předmětech
- pozitivní výsledky testů vzrůstají i s počtem let, kdy je dítě vzděláváno doma. U žáků osmých tříd se ukazuje, že výsledky těch, kteří se učili doma dva nebo více let, jsou podstatně lepší, než u žáků, kteří doma absolvovali pouze jeden rok vzdělávání.
- studie prokázala nezávislost úrovně vzdělávání dětí doma na výši vzdělání rodičů či na pedagogickém vzdělání rodičů
- studie prokázala, že rodinný příjem není ukazatelem pro studijní výsledky doma vzdělávaných žáků
- ukázalo se, že stupeň vládní regulace v jednotlivých státech nemá významný efekt na úroveň vzdělání dětí v rámci Homeschoolingu
- při výzkumu socializace těchto dětí (tedy začleňování do společnosti) se ukázalo, že tyto děti jsou v průměru zaměstnány v 5,2 aktivitách mimo domov. Tento fakt demonstruje, že doma vzdělávaní žáci přicházejí do kontaktu s lidmi všech věkových kategorií a všech typů společenských prostředí.
- bylo zjištěno, že žáci vzdělávaní doma tráví podstatně méně času sledováním televize než žáci státních škol
- žáci se dle zjištěných údajů vzdělávají doma v průměru 6,9 let. Údaje ukazují, že 92% absolventů se učilo doma 3 a více let.²²

Z těchto údajů je patrné, že domácí škola v USA je kvalitní a přináší dobré výsledky. Myslíme si také, že z výzkumu vyplývá i to, že žáci nijak nestrádají ani v socializaci, která bývá hlavním bodem kritiky odpůrců této formy vzdělávání. Lze také konstatovat, že systém vzdělávání „domácí škola“ je zde nejvíce rozvinutý na světě. V následující kapitole se podíváme na to, jak je domácí vzdělávání ošetřeno v různých evropských státech.

---

²² KOLÁŘ, Petr. *Systém domácího vzdělávání v USA a ve vybraných zemích Evropy* [online]. 2000 [cit. 2006-01-16]. Dostupné z: < <http://www.psp.cz/kps/pi/PRACE/pi-5-155.doc> >

4. DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ V EVROPĚ

Evropský vzdělávací systém je určitě bezpochyby více ovlivněný tradicí silné integrace státní moci do oblasti vzdělávání. Stát přebírá odpovědnost za vzdělání dětí a s nedůvěrou přenechává hlavní iniciativu v této oblasti někomu jinému.

Organizace, které podporují domácí vzdělávání, zaznamenávají v mnohých evropských zemích rostoucí počet stížností rodičů o tom, že jejich snaha se neustále střetává s pokusy režimu tyto jejich aktivity omezit. Přesto se rodiče v celé Evropě domácímu vzdělávání stále více věnují, i když mnohdy musí své právo hájit u soudu.

Amanda Petrie, jedna z mála evropských vědců věnujících se problematice domácího vzdělávání, vidí základní ohrožení domácího vzdělávání v legislativě, kde je vyjádřeno základním postulátem „kdo nechodí do školy, nevzdělává se“. Přitom **povinné je vzdělávání, nikoliv školní docházka.**

Domácí vzdělávání je legální ve všech zemích Evropské unie s výjimkou Německa, kde ovšem do třicátých let dvacátého století legální bylo. Například v **Anglii** bylo domácí vzdělávání **legální vždy**, ve **Francii je legální od roku 1882** a podobně dlouhou historii má domácí vzdělávání i v **Belgii, Dánsku, Irsku, Itálii, Lucembursku, Norsku, Portugalsku a naprosté většině švýcarských kantonů. V Rakousku** bylo domácí vzdělávání **legalizováno roku 1985**. Pouze v **individuálních případech povolují domácí vzdělávání ve Španělsku, Řecku, Nizozemsku a ve dvou švýcarských kantonech**. V Holandsku dle údajů Syne Fonk, vedoucí skupiny na podporu domácího vzdělávání Syntax, odmítly úřady 90% žádostí o domácí vzdělávání. Za důsledek je možno brát to, že stále více rodičů zakládá vlastní soukromé školy.

Nejsilnější zázemí domácího vzdělávání v Evropě má Velká Británie. V roce 1999 se v Británii doma vzdělávalo kolem 10 000 dětí. Pro rodiče mohou být motivací různé důvody – od filosofických přes obavy z násilí a prostředí ve školách až po důvody náboženské.

Alan Thomas provedl podrobný **výzkum** ve 100 rodinách v Británii a Austrálii a získal podrobný přehled o metodách, jaké používají rodiče, kteří učí

své děti doma. Kromě **kratších hodin a zvýšené individuální pozornosti** zaznamenal značnou **míru spontánnosti, dělení učení a významnou roli konverzace**, která ve školách často chybí. Zjistil také, že doma vzdělávané děti mají důvěru ve svou schopnost učit se, sebeúctu a jsou společensky vyspělé mnohem víc než jejich vrstevníci ze škol.

Ve všech zemích, kde je umožněno domácí vzdělávání na základě zákona, museli zákonodárci zvážit odpovědi na tři základní otázky: Jaké podmínky musí rodiče splnit, aby mohli děti vzdělávat sami? Jaký je předepsaný obsah domácího vzdělávání? Jak jsou výsledky domácího vzdělávání ověřovány? Na tyto otázky zákony různých zemí odpovídají různě. Co se týče první otázky tak v tomto směru se evropské zákony obvykle omezují na povinnost rodičů registrovat doma vzdělávané děti každoročně buď na nějaké škole nebo na místním školském úřadě, avšak některé země nevyžadují ani to.

Například v Anglii zákon z roku 1986 v článku 7 říká, že „*rodiče každého dítěte v povinném školním věku musí zajistit, aby dítě obdrželo účinné vzdělání v plném časovém rozsahu odpovídající jeho věku, schopnostem a nadání, a jakékoliv zvláštní vzdělávací potřebě, kterou dítě může mít, a to buď pravidelnou docházkou do školy nebo jinak.*“²³ Děti se zvláštní vzdělávací potřebou jsou pak v jiné části zákona definovány jako děti, které mají nějakou dysfunkci, která vyžaduje, aby jim byla poskytnuta speciální vzdělávací péče. Dohled nad plněním této povinnosti rodičů pak má místní školský úřad **Local Education Authority**. Úřad má sledovat, jsou-li děti skutečně vzdělávány způsobem, který odpovídá jejich věku, schopnostem a nadání a to návštěvou v rodině, která je ale realizována méně než dvakrát ročně a kterou můžou rodiče odmítnout.

Předepsaný obsah domácího vzdělávání u některých států (Rakousko, Norsko) je stanoven tak, že vzdělávání musí probíhat podle schváleného národního kurikula. Např. v Anglii to nepožadují, i když zde schválené národní kurikulum existuje. Francie teprve v roce 1998 vydala vládní nařízení, které stanovuje povinný obsah domácího vzdělávání.

---

²³ TŮMA, Jiří. *Domácí vzdělávání v zemích EU a u nás* [online]. 17.07.2002 [cit. 2006-12-01]. Dostupné z: <<http://ucitelskelisty.ceskaskola.cz/Ucitelskelisty/Ar.asp?ARI=100765&CAI=2157&EXPS=%22DOM%C1C%C D%2A%22+AND+%22VYU%C8OV%C1N%CD%2A%22>>.

Výsledky domácího vzdělávání jsou ve většině zemí sledovány. V Anglii zákon nestanovuje povinné kontroly výsledků vzdělávání, pouze je povinen sledovat, je-li dítě vzděláváno. Zákon ve Francii požaduje kontrolu ve věku 8, 10 a 12 let. V Rakousku musí děti každoročně ve škole, kde jsou registrovány, prokázat úspěšné zvládnutí požadavků pro příslušný ročník. Místní školský úřad po úspěšném absolvování kontroly prodlouží souhlas s domácím vzděláváním na další rok.²⁴

V následující kapitole se již budeme věnovat situaci domácího školství v České republice.

---

²⁴ GUTTMAN, C., THOMAS, A. *Domácí vzdělávání v Evropě – nejednotnost* [online]. 12. 07. 2005 [cit. 2005-12-16]. Dostupné z: <<http://www.domaciskola.cz/archiv/studie/Document.2005-12-07.4000679692>>.

5. DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE

Domácí vzdělávání je již i u nás jednou z alternativ vzdělávacího systému. Ve školském zákoně, o kterém se zmíníme později, je zakotveno pod pojmem individuální vzdělávání v § 41.²⁵ Do doby, než začal tento zákon platit, probíhalo domácí vzdělávání pouze v rámci experimentu.

5.1 EXPERIMENT DOMÁCÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Možnost učit své děti doma se otevřela v roce 1998, když **Společnost přátel domácího školství** dojednala s tehdejším ministrem Janem Sokolem pětiletý experiment. Od školního roku 1998/1999 se tedy rozběhlo pokusné ověřování tohoto způsobu výuky na 1. stupni ZŠ, které povolilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Mělo připravit podklady pro legislativní ukotvení. Po pěti letech tohoto netradičního způsobu vzdělávání se ukázalo, že jde o pozitivní a účinnou alternativu standardní školní docházky a pětiletý experiment byl na Bratrské škole v Praze a na Církevní základní a mateřské škole v Liberci prodloužen o jeden rok. Schválila to 43. porada vedení MŠMT²⁶ na svém jednání dne 17. prosince 2002. Aby dítě mohlo být v domácí škole, musely být splněny určité podmínky.

5.1.1 Podmínky experimentu domácího vzdělávání

Do experimentu mohly být zařazeny děti, které navštěvovaly 1. stupeň základní školy. Dítě, které ukončilo pátý ročník již nemohlo být vzděláváno doma.

Domácí vzdělávání probíhalo v ČR v režimu pokusného ověřování. **Pokusné ověřování domácího vzdělávání** povolilo MŠMT pro výjimečné případy řešení specifických vzdělávacích potřeb některých žáků 1.-5. ročníku základní školy. Za průběh pokusného ověřování domácího vzdělávání (dále PO

---

²⁵ SIMONOVÁ, Jaroslava. *Co je to domácí vzdělávání?* [online]. 2004 [cit. 2005-12-06]. Dostupné z: <http://www.domaciskola.cz/archiv/buletiny/buletinADV6_2004.pdf>.

²⁶ Pozn. MŠMT - Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

DV) byl odpovědný ředitel školy. Podmínky, které vstoupily v platnost od 1. 9. 2001, zpracoval Výzkumný ústav pedagogický Praha. Domácí vzdělávání bylo podmíněno:

– **souhlasem ředitele školy** s přijetím dítěte do PO DV. Souhlas může být dán ve výjimečných případech pro:

- a) děti výjimečně nadané
- b) děti se specifickými poruchami učení
- c) děti s problémy v sociální oblasti (traumatizované, trpící šikanou)
- d) děti s nízkou sebedůvěrou
- e) děti s jinými problémy, o jejichž zařazení rozhodne ředitel ze své pravomoci.

– **úrovni vzdělání rodičů** (pověřených, vzdělavatelů) – podmínkou je minimálně úplné středoškolské vzdělání s maturitou vzdělavatele (výjimka mohla být udělena rodičům, jejichž děti byly přijaty do PO DV před nabytím platnosti tohoto dokumentu, nebo v ojedinělých případech hodných zvláštního zřetele).

– **zdravotním stavem vzdělávaného žáka** (vyjádření dětského lékaře k vhodnosti zařazení dítěte do PO DV a v odůvodněných případech na žádost školy vyjádření PPP, případně SPC²⁷) **i rodiče** (vyjádření lékaře o způsobilosti vzdělávat dítě doma).

– **materiálními podmínkami rodiny** vzdělávaného dítěte, které vytvářejí předpoklady pro plnohodnotné vzdělávání.

– **sociálními podmínkami rodiny** vzdělávaného dítěte, které vytvářejí předpoklady pro plnohodnotné vzdělávání.

– **stanovením konkretizovaných individuálních výchovných a vzdělávacích cílů a kritérií** pro školní rok v souladu se standardem základního vzdělávání a s cíli některého z celostátně platných vzdělávacích programů.

– **vypracováním individuálního tematického výchovného a vzdělávacího plánu** pro školní rok v jednotlivých předmětech (včetně výchov – výtvarné, hudební a tělesné). Přesuny obsahu učiva jsou možné za předpokladu, že bude dodržen rozsah učiva příslušného vzdělávacího programu a kmenového učiva

---

²⁷ pozn. PPP – pedagogicko – psychologická poradna
SPC – speciálně pedagogické centrum

základního vzdělávání na 1. stupni základní školy stanoveného Standardem základního vzdělávání tak, aby na konci pátého ročníku bylo žákově vzdělání srovnatelné se vzděláním, které by získal při pravidelné školní docházce. Součástí těchto tematických plánů jsou projektované aktivity nabízené školou nebo vybrané rodiči žáka.

– **vypracováním kritérií a způsobů (forem, metod a technik) hodnocení výsledků PO DV** pro:

a) průběžné diagnostikování výchovných a vzdělávacích výsledků žáků, které je základem celkového hodnocení žáka. Je založeno na dílčích výkonech žáka při pravidelných konzultacích a návštěvách školy, na hodnocení výtvorů žáka, na výsledcích kontrolních prací, testů, činností a na informacích rodičů o výkonech, vzdělávacích výsledcích a o celkovém rozvoji dítěte. O průběžném hodnocení žáka vede škola systematické záznamy v protokolu. Na konci školního roku škola ve spolupráci s rodiči organizuje závěrečné setkání žáků zařazených do PO DV, které by mělo mít slavnostní charakter a je další příležitostí k prezentování výsledků žáka před vrstevníky a učiteli ve škole.

b) pololetní a závěrečné přezkoušení žáků zařazených do PO DV.

c) srovnání vzdělávacích výsledků žáků vzdělávaných v režimu běžné základní školy s výsledky dětí vzdělávajících se v PO DV (na základě komparace výsledků kontrolních prací, testů, činností i průběžného ověřování vzdělávacích výsledků žáků zpracovává škola).

d) celkové hodnocení žáka na konci každého klasifikačního období a vysvědčení žáka.

– **prohloubením a systematizací metodické pomoci školy** (učitelů – konzultantů) **rodičům žáků** prostřednictvím pravidelných a systematických konzultací na půdě školy, případně v rodině, 1x měsíčně 4 hodiny... **Na jednoho učitele – konzultanta se doporučuje 20 žáků, pokud je tato činnost vykonávána na plný úvazek.**

– **souhlasem Pedagogické rady školy (PRŠ)** s realizací PO DV v jednotlivých případech, který je vyjádřen v zápisech z jednání PRŠ, a pravidelným projednáváním problematiky PO DV v PRŠ.

– **systematickým vedením dokumentace k PO DV**, kterou tvoří:

- a) registrační formulář (vyplní rodiče, vyřizuje škola)
- b) žádost o povolení DV
- c) dotazník rodičům k DV, který obsahuje: informace týkající se rodičů a rodiny; informace týkající se dítěte (vyjádření dětského lékaře, případně PPP a SPC) – vyplní rodiče, zpracuje škola
- d) protokol o vstupním pohovoru – zpracuje škola
- e) dohodu o zařazení žáka do PO DV, jejíž součástí jsou informace o povinném školním vzdělávání – vyhotoví škola
- f) záznam o průběhu konzultací – vede škola
- i) formulář vysvědčení – vystaví škola.²⁸

Jiří Bakončík, ředitel Základní školy v Ostravě, se v Učitelských listech č. 5 na straně 8-10 podělil o zkušenosti s domácím vzděláváním a odpověděl na otázky, se kterými se jako ředitel školy nejčastěji setkává. Můžeme se zde tedy dozvědět mimo jiné i to, jak se zapojit do domácího vzdělávání. Jak říká Bakončík, **přihlásit se není obtížné.** „Na základě písemné žádosti rodičů zaslané na naši školu jsou rodiny zařazeny do seznamu zájemců o domácí vzdělávání a je jim zaslán dotazník, kde zjišťujeme podmínky pro vzdělávání, které jsou v rodině, důvody, které vedou rodiče k tomu, že chtějí sami vzdělávat své děti, míru povědomí rodičů o tom, jak děti vzdělávat, a zdravotní stav dítěte.“²⁹

Na otázky jakým způsobem probíhá výuka doma, co rodiče motivuje k této formě vzdělávání, jak probíhá socializace dětí, jak jsou děti přezkoušeny a jaké jsou výhody a nevýhody domácího vzdělávání se pokusíme odpovědět v následujících kapitolách. Budeme vycházet především ze zkušeností rodičů, kteří své děti vzdělávají nebo vzdělávali doma a kteří založili Asociaci pro domácí vzdělávání, která má hájit zájmy rodičů i doma vzdělávaných dětí.

---

²⁸ TOMEK, Karel. *Podmínky pokusného ověřování domácího vzdělávání v ČR* [online].

26.07.2001 [cit. 2006-01-16]. Dostupné z: <<http://www.volny.cz/domvzd/podminky.htm>>.

²⁹ BAKONČÍK, Jiří. Zkušenosti z domácího vzdělávání. *Učitelské listy*. 2000/01, roč. 8, č. 5, s. 8.

Vzor žádosti, která je nyní upravena podle školského zákona, najdeme v příloze č. 2.

5.2 ASOCIACE PRO DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Asociace pro domácí vzdělávání vznikla v květnu roku 2002 jako dobrovolné sdružení rodičů, kteří vzdělávají své děti doma, kmenových škol a sympatizantů domácího vzdělávání. V době, kdy domácí vzdělávání bylo pouze experimentem, usilovala Asociace o to, aby domácí vzdělávání bylo jedním z mnoha způsobů, jak lze v naší zemi naplnit právo dětí na vzdělání, a zároveň se stalo standardní a nedílnou součástí českého vzdělávacího systému.

5.2.1 Nabídka Asociace pro domácí vzdělávání

Asociace pro domácí vzdělávání nabízí prostor všem, kteří by chtěli přispět k rozvoji domácího vzdělávání v České republice. Pod vedením prezidentky Mgr. Jaroslavy Simonové vydává informační bulletiny, kde se můžeme dozvědět vše důležité k domácímu vzdělávání. Na internetové adrese **<http://www.domaciskola.cz>** najdeme nejen základní informace týkající se této společnosti, ale i zajímavé práce, zkušenosti rodičů, odkazy na další stránky o této problematice apod.

Bulletin ADV č. 6 vydaný v roce 2004 informuje o činnostech ADV takto:

„Co děláme

- zasazujeme se o to, aby domácí vzdělávání bylo jedním z mnoha způsobů, jak lze v naší zemi naplnit právo dětí na vzdělání
- poskytujeme informace o domácím vzdělávání zájemcům z řad rodičů i ředitelů škol
- vytváříme prostor pro setkávání rodičů – pořádáme otevřené diskusní semináře
- sledujeme přípravu nových právních předpisů a podáváme k nim připomínky
- zúčastňujeme se odborných seminářů a konferencí, na kterých informujeme o domácím vzdělávání
- podáváme informace studentům vyšších odborných škol, pedagogických a filosofických fakult

- podílíme se na organizaci akcí pro domácí školáky
- poskytujeme rozhovory do novin, časopisů, rozhlasu a televize, zprostředkováváme pro média kontakty na rodiny, které učí doma

Co nabízíme rodičům

- informace o podmínkách povolení individuálního vzdělávání
- prostor pro diskusi otevřenou všem zájemcům
- informace o odborných seminářích
- metodickou pomoc na základě osobních zkušeností s domácím vzděláváním
- kontakty na rodiče s delší praxí
- informace o nových trendech ve vzdělávání
- zprostředkování zkušeností z přechodu na osmiletá gymnázia a druhý stupeň základních škol
- kontakty na poradenská zařízení
- informace o vzdělávacích programech
- kontakty na školy s dlouholetou zkušeností s domácím vzděláváním

Co nabízíme školám

- zprostředkování zkušeností ze šestiletého pokusného ověřování domácího vzdělávání
- metodickou pomoc v oblasti hodnocení výsledků domácího vzdělávání.³⁰

Co bude obsahem dalšího čísla bulletinu je ve hvězdách. Jisté ovšem je, že úsilí o to, aby domácí vzdělávání bylo jedním ze způsobů, jak lze plnit právo dětí na vzdělání, nebylo zbytečné.

Ze zápisu z pracovní schůzky k pokusnému pověřování domácího vzdělávání, kterému byli přítomni ředitel odboru 22 PaedDr. Karel Tomek, ředitelé příslušných ZŠ, zástupci VÚP a zástupce Asociace pro domácí vzdělávání

---

³⁰ SIMONOVÁ, Jaroslava. *Co je to domácí vzdělávání?* [online]. 2004 [cit. 2005-12-06]. Dostupné z: <http://www.domaciskola.cz/archiv/buletiny/buletinADV6_2004.pdf>. Pozn. VÚP – Výzkumný ústav pedagogický.

vyplývalo, že velmi aktuálně se teď jeví otázka, jakým způsobem zúročit zkušenosti získané v průběhu pokusného ověřování a pomoci školám, které s touto formou vzdělávání zkušenost nemají a uvítali by pomoc. Jednou z možností by bylo zpracovat metodický materiál a Asociaci pro domácí vzdělávání učinit metodickým centrem, které by ve spolupráci s VÚP mohlo vznik tohoto materiálu iniciovat a organizovat.³¹

Pojďme se teď ale blíže podívat na motivy a způsoby práce rodičů, kteří své děti vzdělávají nebo vzdělávali doma.

5.3 PROČ UČIT DĚTI DOMA?

Příznivci domácího vzdělávání, mezi které patří i Václav Mertin, psycholog pražské pedagogicko-psychologické poradny, tvrdí, že **důvodů je mnoho**. Václav Metin v článku „Domácí vzdělávání má zelenou“ říká, *„že dnes mám víc informací a řadu osobních zkušeností jak se školami, kde jsou doma vzdělávané děti vedené, tak s rodiči i se samotnými doma vzdělávanými dětmi. Můj postoj k této formě vzdělávání se změnil a stal se veskrze pozitivní. Podporuji pevné zakotvení této možnosti v zákonu bez jakýchkoli předběžných omezení. Opakovaně navrhuji, aby se pokusně dovolilo ověřovat možnosti domácího vzdělávání i na druhém stupni...“*³² Přestože průběžná zpráva Výzkumného ústavu pedagogického uvádí více než třicet důvodů, Václav Mertin rozdělil doma vzdělávané děti na dvě skupiny.

První skupina rodičů učí své děti doma, protože se domnívají, že tento způsob výuky je pro jejich děti nejvhodnější. Jejich důvody jsou využívání **vhodnějších forem učení a metod výuky, individuální přístup k dítěti**, rozvoj individuálních schopností a nadání, **větší efektivita výuky**, výchova k hodnotám, které ctí rodina, snaha vzbudit zájem dítěte o učení, příprava na střední školu.

Druhá skupina rodičů doma učí, protože jejich **děti mají nějaký problém, který škola neumí vyřešit**. Nejčastěji rodiče jako důvody uvádějí **nevyhovující zdravotní stav nebo zdravotní omezení dítěte, neschopnost**

---

³¹ TOMEK, Karel. Zápis z pracovní schůzky k pokusnému ověřování domácího vzdělávání [online]. 01.02.2005 [cit. 2006-02-23]. Dostupné z: <http://adv.aow.cz/archiv/dokumenty/doc2.doc>.

³² MERTIN, Václav. Domácí vzdělávání má zelenou. *Psychologie dnes*. 2003, roč. 9, č. 5, s. 16.

dítěte přizpůsobit se školnímu režimu a možnost zajištění výuky pro **děti se specifickými poruchami učení**.³³

Jiří Bakončík uvádí důvody, které jsou nejčastěji v dotaznících:

- „Utlužení vztahu uvnitř rodiny a možnost trávit více času s dětmi.
- Využití vhodnějších forem a metod výuky než ve škole.
- Individuální přístup k dítěti a rozvoj individuálních schopností dítěte.
- Nespokojenost s výukou ve škole nebo podmínkami pro výuku, které poskytuje místní škola.
- Zajistit dětem více času na jejich zájmy, vyhnout se stresům z nedostatku času.
- Převzetí odpovědnosti za vzdělání dítěte.
- Snaha vzbudit zájem dítěte o učení, zvědavost a rozvoj osobnosti dítěte.
- Snaha ochránit dítě před setkáním s negativními jevy.“³⁴

Tyto důvody uváděli rodiče v dotaznících nejčastěji. Nyní se ale pojďme podívat na další výhody domácího vzdělávání.

5.4 VÝHODY DOMÁCÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Zastánci z řad odborné veřejnosti společně s rodiči doma vzdělávaných děti se shodují na celé řadě výhod:

- „Rodiče tráví více času se svými dětmi, zlepšují se tak vztahy mezi jednotlivými členy rodiny.
- Dětem je umožněno dospívat podle jejich vlastního tempa.
- Děti se socializují adekvátně jak s vrstevníky, tak s dospělými, tedy v prostředí, které věkovou strukturou odpovídá realitě spíše než formálně utvořený dětský kolektiv. Cítí se pak pohodlněji s lidmi všech věkových skupin.
- Děti nazírají na dospělé jako na přirozené partnery v učení.

---

³³ SIMONOVÁ, Jaroslava. *Proč učit doma?* [online]. 2003 [cit. 2005-12-06]. Dostupné z: http://www.domaciskola.cz/archiv/buletiny/buletinADV2_2003.pdf.

³⁴ BAKONČÍK, Jiří. Zkušenosti z domácího vzdělávání. *Učitelské listy*. 2000/01, roč. 8, č. 5, s. 8.

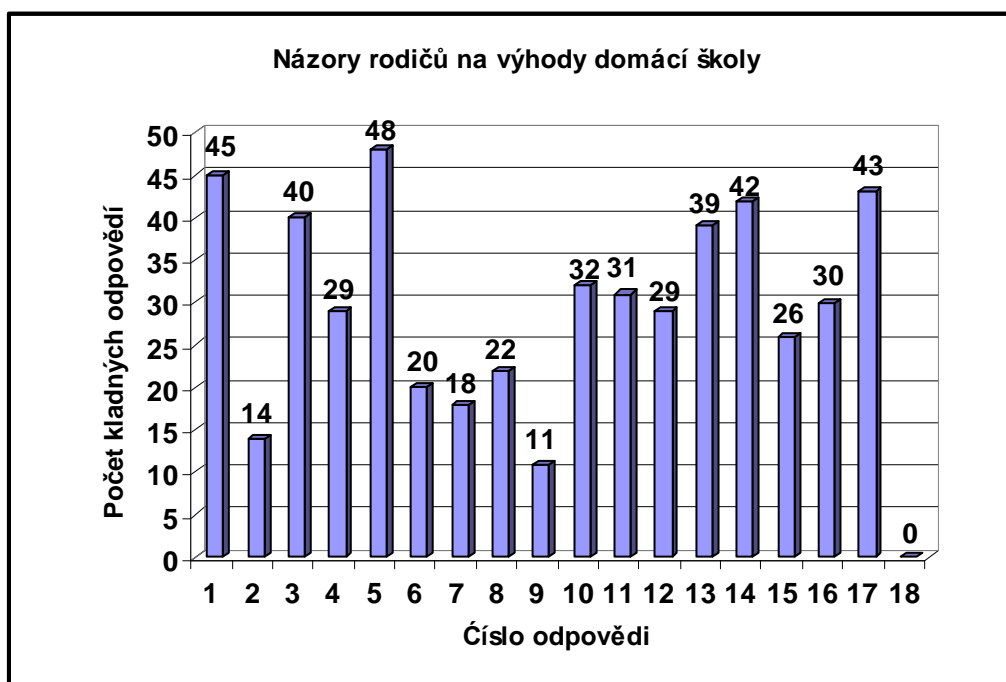
- Rodiče mohou svým dětem předávat hodnoty, které sami uznávají.
- Život rodiny se točí okolo samotných potřeb a priorit rodiny, nikoliv školy.
- Poskytuje dětem tolik žádanou a potřebnou podporu rodičů.
- Uspokojuje se přirozená zvědavost dětí. Děti pak získávají kladný vztah k učení.
- Výuka se přizpůsobuje individuálním potřebám a zájmům dítěte. Děti mají prostor věnovat se svým zájmům a rozvíjet svůj talent.
- Děti mají přístup k mnoha vzdělávacím zdrojům. Doma vzdělávané děti se stávají samostatnými.
- Rodiče mohou využívat alternativních forem a metod výuky.
- Děti nejsou nuceny čelit stresu školního prostředí.
- Je omezen vliv školních negativ na dítě aj.“³⁵

Následující graf, provedený v červnu roku 2002 v ČR mezi rodiči, kteří vzdělávali své dítě či děti doma, poukazuje na celou řadu výhod. Všechna data vycházejí ze stejného průzkumu, který byl uskutečněn mezi rodiči na dvou školách, které zajišťovaly domácí vzdělávání.

---

³⁵ NOVOTNÁ, Lucie. *Domácí škola – výhody a nevýhody očima odborníků i rodičů* [online]. 10.01.2003 [cit. 2005-11-23]. Dostupné z: < http://ucitelske-listy.ceskaskola.cz/files/soubory/Domaci_skola.doc>.

Graf č. 1

1. hodně času s dětmi; 2. eliminace nežádoucích názorů; 3. nepřítomnost stresu; 4. lepší výsledky výuky; 5. individuální péče; 6. zlepšení sourozeneckých vztahů; 7. individuální osnovy; 8. mladší sourozenec odkoukává výuku; 9. nadšení matky; 10. odpadá doučování po škole; 11. eliminace školních negativ; 12. rychlejší postup v učení; 13. časová pružnost; 14. možnost formovat osobnost dítěte; 15. kladný vztah dítěte ke vzdělávání; 16. lepší komunikace; 17. možnost vyučovat kdekoliv; 18. jiné.³⁶

Z grafu vyplývá, že nejvíce rodiče oceňují možnost **individuální péče**. Na druhé pozici se vyskytla možnost **trávení více času s dětmi**, následovala možnost **vyučovat kdekoliv**. Nejméně zmiňované výhody byly nadšení matky pro výuku a možnost eliminace nežádoucích názorů.

Domníváme se, že tento výzkum celkem vystihl hlavní výhody domácího vzdělávání. To, že 48 rodičů z 50 uvedlo jako výhodu individuální péči, je pochopitelné. Ovšem to, že 40 rodičů uvedlo jako výhodu domácí školy nepřítomnost stresu, už o něčem vypovídá. Znamená to, že děti ve škole prožívají stres? Určitě ano, a nejen to. Školní vzdělávání má spoustu nevýhod, o kterých se nyní namátkou zmíníme.

³⁶ NOVOTNÁ, Lucie. *Domácí škola – výhody a nevýhody očima odborníků i rodičů* [online]. 10.01.2003 [cit. 2005-11-23]. Dostupné z: < http://ucitelske-listy.ceskaskola.cz/files/soubory/Domaci_skola.doc >.

5.5 NEVÝHODY ŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Jeden z prvních obhájců domácího učení, John Holt, uvedl tři kameny úrazu, které instituční vyučování spíše zvětšuje než odstraňuje. Jsou to: **strach z nudy, strach ze selhání a strach z nepochopení**. Dle Holta jsou tyto problémy často základními prvky zkušenosti dítěte se vzděláním. Důsledky jsou pak ranní opoždění, řeči dítěte o tom, jak nenávidí školu, úzkost, akademické obtíže a kázeňské problémy ve třídě.

Strach z nudy vzniká tak, že chytrý student musí poslouchat další a další výklady látky, kterou pochopil už napoprvé. Snaží se proto této situaci vyhnout nebo se zabývá něčím zajímavějším, zatímco učitel se věnuje ostatním dětem.

Strach ze selhání se neobjevuje jen u dětí, které jsou nejhorší ve třídě, ale i u těch, kteří se pohybují v průměru. Je to tím, že některé děti nejsou tak bystré, aby se učily rychle a bez pomoci, a přitom nejsou dost zaostalé, aby přitáhly dostatečnou učitelovu pozornost, kterou by potřebovaly. Strach ze selhání tedy nastupuje tam, kde celá třída už postupuje dál, zatímco dítě samo chápe látku jen nejistě.

Strach z nepochopení se projevuje různým způsobem. Např. ostýchavé dítě se bojí zeptat před celou třídou a tak má stále strach, zda látku dobře pochopilo.³⁷

Z tohoto výčtu se mi jeví škola jako absolutně nevýhodné vzdělávací monstrum, které u dětí rozvíjí jen strach a stres. Určitě to tak ale není u všech dětí a u všech škol.

Václav Mertin vidí nevýhody školního vzdělávání v tom, že škola **promarní značné množství času** tím, že se učitel zabývá zajištěním a organizací vyučování, poskytováním informací, řešením problémů jednotlivých dětí, zkoušením apod. V těchto chvílích je velká pravděpodobnost, že se určitá část žáků neangažuje. Část dětí nedává pozor, protože má jistotu, že učitel zkouší jiného žáka a jim tedy nehrozí nebezpečí. Je i zcela běžné, že učitel někdy vykládá látku tak, že některé děti nechápou, o čem je řeč, zatímco jiné se nudí, protože už to znají. **Komunikace** mezi učitelem a žákem **probíhá** ve škole **většinou na**

---

³⁷ FREIOVÁ, Michaela. *Domácí škola: americká zkušenost*. 1. vyd. Praha: 1996, s. 5.

nejnižší úrovni. Jak uvádí Václav Mertin „jde o příkazy, zákazy, dotazy, pokyny, žádosti o informace, informace. Osobnostní a sociální výchova je stále popelkou. Navíc učitel musí svou pozornost rozdělovat mezi větší počet žáků, takže komunikace s jedním dítětem je krátká.“³⁸

Škola také dítě pravidelně ohrožuje zkoušením. Zkouška pro dítě představuje stresovou situaci a opakovaný zkouškový stres snižuje obranyschopnost organismu a podílí se na chronickém únavovém syndromu. Navíc se tu dítě učí spoustu poznatků, aniž by tušilo, k čemu jsou mu dobré.³⁹

Fontana zase uvádí, že mohou vznikat **konflikty mezi domovem a školou**, které jsou způsobené tím, že škola není seznámena s rodinným prostředím. Je jasné, že škola nemůže měnit své základní normy tak, aby souhlasily s normami chování, k nimž jsou děti vedeny v mnoha domovech. Proto by měla plnění svých norem ukládat dítěti takovým způsobem, který vyhovuje oběma stranám.⁴⁰

Nebudeme se už dále zabývat školním vzděláváním. Určitě má své chyby a zápory, ale kde je nenajdeme? Ani u domácího vzdělávání tomu není jinak. Také má své nedostatky a nevýhody. Pojďme se tedy na ně rovněž blíže podívat.

5.6 NEVÝHODY DOMÁCÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Ať se podíváme na cokoliv, na všem bychom mohli hledat kladné a záporné stránky. Bylo by nesmyslné tvrdit, že domácí škola je ideální, že nemá žádné nevýhody. Odpůrci této formy vzdělávání bývají často skeptičtí zejména v oblasti nevhodné socializace dítěte a v učitelské schopnosti rodičů. Další nevýhody, které uvádí Novotná, jsou:

- „Rodiče samozřejmě nesou veškerou zodpovědnost za vzdělání dítěte.
- Rodiče si často nejsou jisti, zda dělají vše dobře, a hlavně, zda dělají dostatek pro vzdělání svých dětí.
- Velmi často tyto rodiny čelí kritice jak ze strany odborníků, tak i laiků a ještě hůře ze strany vlastní rodiny.

---

³⁸ MERTIN, Václav. Domácí vzdělávání má zelenou. *Psychologie dnes*. 2003, roč. 9, č. 5, s. 16.

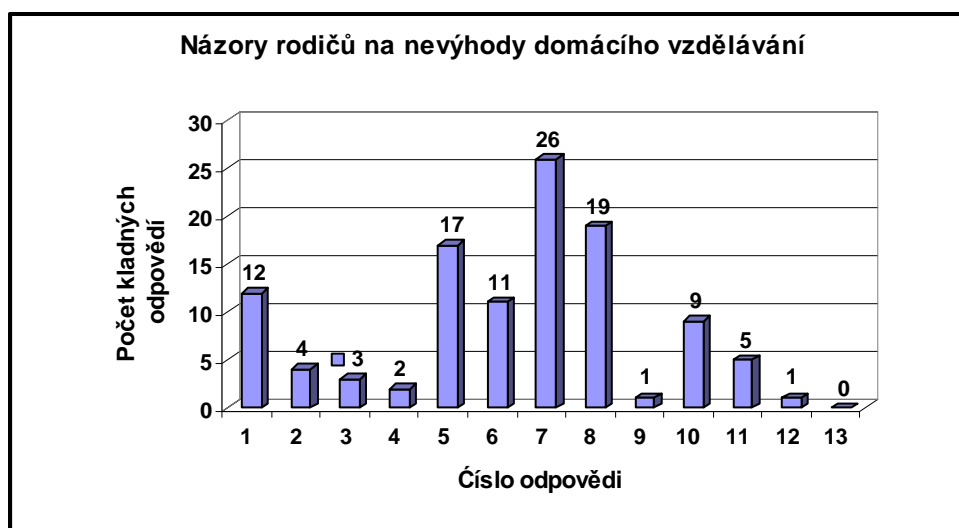
³⁹ MERTIN, Václav. Domácí vzdělávání má zelenou. *Psychologie dnes*. 2003, roč. 9, č. 5, s. 16.

⁴⁰ FONTANA, David. Psychologie ve školní praxi. Praha: 1997, s. 46.

- Ve většině případů jeden z rodičů musí obětovat svou kariéru, což samozřejmě rodině přináší i finanční znevýhodnění.
- Vzdělávající matky nemají vždy dostatek času na vedení domácnosti. Mohou se tak cítit přetíženy, zejména leží-li veškerá vzdělávací činnost na jejich bedrech.⁴¹

Následující graf poukazuje na nevýhody domácí školy tak, jak je vidí rodiče z výše zmiňovaného průzkumu, který proběhl na dvou školách v červnu roku 2002.

Graf č. 2

1. žádné; 2. odborná nepřipravenost rodičů; 3. minimální technická a materiální vybavenost; 4. jeden rodič obětuje kariéru; 5. malá informovanost veřejnosti; 6. nejasná budoucnost; 7. malá finanční podpora státu; 8. rodina žije z jednoho platu; 9. nepřirozená socializace dítěte; 10. nemožnost týmové spolupráce dětí; 11. chybí vrstevníci, kolektiv; 12. není všeobecný řád; 13. nemocnost matky.

Z grafu vyplývá, že největší nevýhodu vidí rodiče v **malé finanční podpoře** těchto rodin ze strany státu, což je umocněno ještě tím, že **rodina žije jen z jednoho platu**. Navíc **malá informovanost veřejnosti** na sebe váže další nevýhody, kterým tito rodiče musí čelit.

⁴¹ NOVOTNÁ, Lucie. *Domácí škola – výhody a nevýhody očima odborníků i rodičů* [online]. 10.01.2003 [cit. 2005-11-23]. Dostupné z: <http://ucitelske-listy.ceskaskola.cz/files/soubory/Domaci_skola.doc>.

Dalšími obtížemi, které už ale vycházejí ze samotných rodičů–vzdělavatelů, mohou být **malé zkušenosti s výukou, neznalost metod a postupů, nepochopení okolí, obavy z neúspěchu, přetížení matky apod.**⁴²

Domníváme se, že se spoustou nevýhod se rodiče vyrovnají během praxe. Jako všechno chce i toto svůj grif, vždyť žádný učený z nebe nespadl. A to, že se rodiče potýkají s nezkušeností s výukou, s obavami, jak své dítě namotivují k učení a jakým způsobem ho budou učit, je zcela normální. Vždyť i začínající učitel se potýká se spoustou problémů, musí se naučit zaujmout děti, zorganizovat výuku, získat respekt a především podat učivo dětem tak, aby je bavilo. Proto si myslíme, že se rodiče i s tímto vyrovnávají bez delších problémů. Vždyť své dítě znají od narození, vědí, co ho baví a co ne, a na tom mohou postavit výuku. A to, že to umí a dokáží si poradit, odhalují následující řádky, které vychází z praxe rodičů, z jejich zkušeností.

5.7 JAKÝM ZPŮSOBEM RODIČE SVÉ DĚTI UČÍ?

Výzkumy ukázaly, že většina rodičů začínala své děti učit stejným způsobem, jakým byli i oni sami vzděláváni. To je běžně užívanou školskou metodou, kde těžiště učení spočívá v práci s učebnicí a pracovním sešitem, učitel – rodič podává výklad a dítě hraje roli spíše pasivního příjemce. Po čase ale rodiče svůj přístup do jisté míry modifikují. Zjišťují totiž, že takovéto učení děti moc nebaví, je málo efektivní a neuspokojuje ani je samé. Proto dochází ve většině doma vzdělávajících rodin k využívání neformálních metod učení, které **maximálně využívají zvědavost dítěte, jeho zájem a jsou založeny na učení se pozorováním, činností a sociální konverzací.** Učení se tedy přesouvá od klasické práce s učebnicí ke každodennímu životu. Jde tedy především o to, aby rodiče vytvářeli situace, které dítěti přinášejí nové podněty a aby se i běžné každodenní situace využívaly k učení.

Mgr. Daniela Nitschová, působící v Pedagogicko–psychologické poradně v České Lípě, říká, že „*Chce-li např. rodič poučit dítě o tom, jak vypadá život*

---

⁴² NOVOTNÁ, Lucie. *Domácí škola – výhody a nevýhody očima odborníků i rodičů* [online]. 10.01.2003 [cit. 2005-11-23]. Dostupné z: < http://ucitelske-listy.ceskaskola.cz/files/soubory/Domaci_skola.doc>.

stromu, nebude mu to vysvětlovat v místnosti u učebnice, ale půjde s ním na procházku do lesa. Chce-li ho učit historii, využije návštěvy zámku či hradu, shlédne s dítětem historický film a povídá si s ním o něm apod. Základní matematické operace zase může dítě pochopit při společném vaření s matkou, kdy se neustále něco přidává, ubírá, váží. Způsobů je nepřeberné množství; záleží jen na tvořivosti rodičů i dětí, jak využijí daných možností.“⁴³

Mgr. Kateřina Jančaříková, maminka tří dětí, se poděluje se svými zkušenostmi s domácím vzděláváním v Bulletinu č. 4 ADV. Dovídáme se zde, že v domácím vzdělávání má nezastupitelné místo projektové, narativní a dramatické vyučování. A co je to narativní vyučování?

Narativní vyučování je založeno na příbězích, které děti milují. Je ověřeno, že děti si informace pamatují mnohem lépe, když jsou podány v rámci nějakého příběhu. Nabízí se pro předměty jako jsou prvouka, vlastivěda a přírodověda, ovšem lze ho aplikovat i na ostatní předměty včetně matematiky a českého jazyka.⁴⁴

V domácí škole se tedy **uplatňují různé metody a organizační formy výuky**. Je na rodičích, jakým způsobem se vyučování ujmou. Na rozdíl od školy většinou rodiče nemají stanovený začátek a konec vyučování, **vzdělávání prolíná jednotlivými činnostmi v průběhu dne**, jsou také hojně využívány návštěvy muzeí a galerií. Část rodin kombinuje tradiční způsob výuky s uplatňováním nových metod. **Učivo** obvykle **integrují do různých projektů**, ale zároveň ho procvičují i tradičními formami jako jsou pracovní sešity a výukové programy.⁴⁵

Je samozřejmé, že asi každá rodina pojímá vzdělávání jiným způsobem, takovým, který vyhovuje jim a především dětem. Rodiče mohou o svých zkušenostech a problémech mluvit s dalšími rodinami na **metodických setkáních**, které organizují školy a nebo si je organizují sami rodiče a mohou tak získat spoustu zkušeností, které jim pomohou s domácí školou. Navíc se tu setkávají i děti spolu, což přispívá k jejich socializaci.

---

⁴³ NITSCHOVÁ, Daniela. Kořeny a přínos domácího vzdělávání. *Moderní vyučování*. 2001, roč. 7, č. 2, s. 8.

⁴⁴ JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina. *Narativní vyučování* [online]. 2003 [cit. 2005-12-06]. Dostupné z: <http://www.domaciskola.cz/archiv/buletiny/buletinADV4_2003.pdf>.

⁴⁵ SIMONOVÁ, Jaroslava. *Co je to domácí vzdělávání?* [online]. 2004 [cit. 2005-12-06]. Dostupné z: <http://www.domaciskola.cz/archiv/buletiny/buletinADV6_2004.pdf>.

5.8 SOCIALIZACE DĚTÍ

V souvislosti s domácím vzděláváním se nejčastěji předmětem studií stává mimo jiné i otázka socializace dětí. Rodičům bývá vytýkáno, že udržují dítě v izolaci, nedopřejí mu kontakt s vrstevnickou skupinou a cizí dospělou osobou. Bývá vyjadřována i domněnka, že nedostatek těchto kontaktů může ohrozit zdravý osobnostní vývoj dítěte. Ovšem výsledky dosud provedených výzkumů tuto obavu nepotvrzují. Ukazují zejména na to, že doma vzdělávané děti o své kontakty s vrstevníky nepřicházejí, setkávají se s nimi **v okolí bydliště, v dětských organizacích a zájmových kroužcích.**⁴⁶

Socializace může probíhat nejen ve škole, ale i v rodině, ve skupině vrstevníků, působením umění, prostředků masové komunikace aj. Jak říká Čáp „socializace znamená vývoj člověka s důrazem na sociální aspekty: na to, že – se uskutečňuje v sociálních interakcích, pod vlivem osob, sociálních skupin, institucí, norem, – se uskutečňuje prostřednictvím mechanismů sociálního učení, – vede k zařazení jedince do společnosti.“⁴⁷

Kritikové považují socializaci v instituční škole za lepší, protože je tam víc lidí. A víc lidí podle nich znamená víc zkušeností pro sociální interakci. Ovšem pokud jde o socializaci prostřednictvím vrstevníků, méně je někdy více.⁴⁸ Navíc jak uvádí Mertin „nikde v literatuře jsem zatím neobjevil, že socializace se realizuje nutně a výlučně prostřednictvím spolužáků.“⁴⁹

Znamená to tedy, že **socializace může dobře fungovat i v rodině.** Skutečnost je, že k socializaci dítěte dochází v plně funkčních rodinách, jejichž funkci není schopno žádné institucionální zařízení nahradit. Rodiče vzdělavatelé hovoří o těchto zkušenostech: doma vzdělávané děti obvykle vytvářejí více sociálních vztahů s lidmi různého věku než jejich vrstevníci, kteří navštěvují školu; doma vzdělávané děti obvykle netrpí problémem v navazování vztahů – ať

⁴⁶ NITSCHOVÁ, Daniela. Kořeny a přínos domácího vzdělávání. *Moderní vyučování*. 2001, roč. 7, č. 2, s. 8.

⁴⁷ ČÁP, Jan. *Psychologie pro učitele*. Praha: 1980, s. 76.

⁴⁸ FREIOVÁ, Michaela. Domácí škola: americká zkušenost. 1. vyd. Praha: 1996. ISBN 80-238-0372-7.

⁴⁹ MERTIN, Václav. Domácí vzdělávání má zelenou. *Psychologie dnes*. 2003, roč. 9, č. 5, s. 16.

už se svými vrstevníky, či dospělými; doma vzdělávané děti jsou obvykle jistější ve svých názorech a lépe si je dokážou obhájit; obvykle dokáží dobře zvládat nečekané a stresové situace.⁵⁰

Na závěr této podkapitoly bychom chtěli dodat, že socializace, jak uvádí Čáp, „nemusí být vždy proces, který rozvíjí v jedinci pozitivní lidské vlastnosti.“⁵¹ S tímto nemůžeme jinak než souhlasit. Vždyť bychom mohli uvést spoustu příkladů, kdy například starší děti navádí mladší k nežádoucímu chování ke svým kamarádům či spolužákům, ve svém volném čase šikanují slabší nebo získávají nevhodné vzory sociálního chování z médií či svého okolí. Faktem ale zůstává, že ani vzdělávání dětí v rodině tomuto nežádoucímu sociálnímu chování nemusí zabránit. Záleží vždy na rodičích, k čemu své děti od útlého věku vedou, jak je vychovávají a jak se jim věnují. Jak uvádí Fontana: „Dítě vychovávané rodiči, kteří mu poskytovali lásku, porozumění a jasné a rozumné vedení, má vynikající příležitost naučit se, jak si vytvářet úspěšné vztahy k jiným lidem.“⁵²

5.9 HODNOCENÍ ŽÁKŮ

Jako všichni žáci jsou i děti v domácí škole určitým způsobem hodnoceny. Záleží na rodičích, jakým způsobem své dítě budou hodnotit během školního roku - zda slovně, známkami, body, procentuelně či jinak. Na konci každého pololetí probíhá **přezkoušení žáka školou**, na kterou byl přijat do individuálního vzdělávání a která mu vydá vysvědčení.

Termín pololetního a závěrečného přezkoušení určuje škola po dohodě s rodiči. Přezkoušení je přítomen učitel-konzultant, který ho řídí, dále rodič a samozřejmě žák. Hodnocení výkonů a prací žáka se účastní dva školou pověřené pedagogové a v případě, že se učitelé na hodnocení žáka neshodnou, rozhodne o výsledku ředitel s přihlédnutím k podkladům za uplynulé období.⁵³

---

⁵⁰ PLAŇANSKÝ, Petr. *Socializace dětí a deficit kolektivu* [online]. 2003 [cit. 2006-03-12]. Dostupné z: <http://www.domaciskola.cz/archiv/buletiny/buletinADV2_2003.pdf>.

⁵¹ ČÁP, Jan. *Psychologie pro učitele*. Praha: 1980, s. 76.

⁵² FONTANA, David. *Psychologie ve školní praxi*. Praha: 1997, s. 27.

⁵³ TOMEK, Karel. *Podmínky pokusného ověřování domácího vzdělávání v ČR* [online]. 26.07.2001 [cit. 2006-01-16]. Dostupné z: <<http://www.volny.cz/domvzd/podminky.htm>>.

Jiří Bakončík se v Učitelských listech poděluje o zkušenosti s přezkoušením žáků na jejich škole. V době pokusného ověřování přezkoušení žáků probíhalo tak, že žáci stejného ročníku vypracovávali ve stejnou dobu, ve stejné učebně a pro všechny stejnou písemnou práci z matematiky, českého jazyka (včetně diktátu) a prvouky (u žáků 1. až 3. ročníku). Při psaní každé z prací byl stanoven jednotný začátek, kdy bylo dětem vysvětleno, co mají dělat a jak mají pracovat. Na vypracování jim byl poskytnut čas dle potřeby každého dítěte. Zadání kontrolních písemných prací vypracovává škola. Rodiče nejsou s jejich obsahem předem seznámeni. Náročnost prací i způsob jejich zadávání i odhadovaný čas pro jejich vypracování se přizpůsobil věku dětí. Mezi jednotlivými písemkami byl dětem vždy poskytnut čas na odpočinek i občerstvení. Po dobu testování mohli být rodiče neustále přítomni v místnosti, ale neseděli u dětí. S výsledky písemných prací dětí se měli možnost ihned na místě seznámit.

Po vyhodnocení písemných prací byly dětem, u nichž se objevily nedostatky, pokládány individuálně ústní otázky. Jejich cílem bylo zjistit, zda dítě učivo umí a zda chyby v písemné práci byly pouze výpadkem dítěte nebo zda se jednalo o neznalost učiva.

Ústně byly také přezkoušeny znalosti z cizího jazyka, vlastivědy a přírodovědy. Dovednosti a znalosti z oblasti výchov byly tam, kde to bylo možné ověřovány ústně, ale převážně se jednalo o vyhodnocení přivezených prací žáků. Tělesná výchova byla hodnocena zatím zcela na základě hodnocení provedeného vzdělávajícím.

Podkladem pro konečné hodnocení výsledků žáku tedy byly:

- výsledky testování znalostí žáka při přezkoušení,
- výsledky ústního zkoušení žáka při přezkoušení,
- předložené výsledky práce žáka za dané pololetí – sešity, výtvarné práce, rukodělné práce, ...
- návrhy na hodnocení zpracované vzdělávajícím,

- poznatky o znalostech a dovednostech dítěte z konzultací (zpracované metodickou).⁵⁴

Hodnocení žáků v domácí škole je velmi důležité. Ukazuje rodičům i dětem, co už mají zvládnuto, a kde se ještě mají pozastavit a zopakovat potřebné. A co hodnocení měří?

Jak říká Geoffrey Petty „*hodnocení měří hloubku a šíři znalostí a dovedností.*“⁵⁵ Ovšem někdy je kritizováno za to, že je nepřesné a nespolehlivé. Je tedy nutné vystavovat děti jak ve škole, tak v domácí škole hodnocení? Slouží nám tedy k něčemu? Za sebe odpovídáme, že určitě ano. Je zpětnou vazbou nejen pro učitele, ale i pro žáka samotného. Navíc má v mnohých případech motivační charakter, který je zvláště u malých dětí velmi důležitý. Určitě se ale doporučuje shromažďovat podklady pro hodnocení výsledků žáka v průběhu celého pololetí, neboť jednorázová zkouška a její výsledky mohou mít velmi malou vypovídací hodnotu. O hodnocení a jeho nezbytnosti minimálně na konci každého pololetí se zmiňuje i školský zákon.

5.10 ŠKOLSKÝ ZÁKON

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ve své nové podobě vstoupil v platnost 1. 1. 2005. Na tuto verzi zákona se čekalo s velkým napětím. Nám jde tedy především o paragraf 41 s názvem **Individuální vzdělávání**. Václav Mertin soudí, že zakotvení domácího vzdělávání ve školském zákoně je vzhledem k velmi rezervovanému přístupu, nebo dokonce odporu ministerstva školství i nemalé části odborné veřejnosti, velkým úspěchem. Ale přeci jenom se domnívá, že některé podmínky, které se v zákoně objevily, jsou zcela zbytečné.⁵⁶

A o jaké podmínky se jedná? Ředitel školy individuální vzdělávání povolí, pokud:

⁵⁴ BAKONČÍK, J. Zkušenosti z domácího vzdělávání. *Učitelské listy*. 2000/01, roč. 8, č. 5, s. 8.

⁵⁵ PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. 2. vyd. Praha: 2002, s. 343.

⁵⁶ MERTIN, Václav. Nebojme se domácího vzdělávání [online]. 13.01.2005 [cit. 2006-01-14]. Dostupné z: < <http://archiv.newton.cz/mf/2005/01/13/5292a5e368948660b67f17c0485f5427.asp>>.

a) jsou dány závažné důvody pro individuální vzdělávání. Zde bychom se chtěli pozastavit. Je otázkou, co jsou závažné důvody pro individuální vzdělávání. Faktem ale je, že pro většinu rodičů je to zřejmě nemocnost dítěte, nemoc dítěte, specifické poruchy učení či chování nebo náboženské důvody. Není nám ale jasné, zda rodičům s jinými důvody, třeba ne tak závažnými, bude individuální vzdělávání povoleno? Nemělo by snad stačit jen samotné rozhodnutí rodičů podstoupit tak náročnou zkoušku?

b) jsou zajištěny dostatečné podmínky pro individuální vzdělávání, zejména podmínky materiální a ochrany zdraví žáka,

c) osoba, která bude žáka vzdělávat, získala alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou,

d) jsou zajištěny vhodné učebnice a učební texty, podle nichž se má žák vzdělávat.

V paragrafu 41 školského zákona se mimo jiné dozvíme i to, **co by měla obsahovat žádost rodičů, kteří chtějí své dítě vzdělávat doma a za jakých podmínek dojde ke zrušení individuálního vzdělávání.**⁵⁷

---

⁵⁷ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

1. MAPOVÁNÍ SOUČASNÉHO STAVU DOMÁCIHO VZDĚLÁVÁNÍ

1.1 CÍL PRAKTICKÉ ČÁSTI

Cílem praktické části je zjistit **motivaci rodičů**, která je vedla k možnosti začít své dítě učit doma, ověřit **metody a organizační formy výuky** a celkovou **spokojenost rodičů** s touto formou vzdělávání. Dílčím cílem je vytvoření **souboru zdrojů o této problematice**, které budou sloužit všem, co se o této formě vzdělávání budou chtít dozvědět více.

1.2 PŘEDPOKLADY

K ověření cílů praktické části byly stanoveny následující předpoklady. Tyto předpoklady jsme zvolili na základě předchozích výzkumů a získaných informací.

Předpoklad č. 1: *Hlavní motivací rodičů pro domácí vzdělávání je individuální přístup k dítěti a větší časový prostor na dítě. Nevýhodu vidí v nedostatku financí a velké zátěži kladené na vzdělavatele.*

Předpoklad č. 2: *Výuka je efektivnější a pružnější (z hlediska času) než výuka ve škole.*

Předpoklad č. 3: *Většina rodičů využívá v hodnocení svých dětí známky.*

Předpoklad č. 4: *Rodiče uplatňují zásadou názornosti a hru ve výuce.*

Předpoklad č. 5: *Rodiče jsou s domácím vzděláváním spokojeni.*

1.3 POUŽITÉ METODY

Studiem literatury o domácím vzdělávání u nás, v zahraničí, v současnosti i v historii, byly získány hlavní poznatky o této problematice. Pro sběr dat byly zvoleny následující metody:

- Metoda **dotazníku** pomohla zmapovat důležité informace od rodičů i dětí.
- **Rozhovory** s rodiči, kteří své děti vzdělávají doma, byly velmi inspirativní a užitečné, stejně tak jako **pozorování** dětí při výuce.
- **Matematicko–statistické metody** byly použity pro zpracování dat z dotazníků. Data jsem vyhodnotila pomocí sloupcových grafů.

Vzhledem k cílům praktické části jsem usoudila, že z dotazníků se mohu dozvědět informace o rodině a odpovědi na otázky týkající se domácího vzdělávání. Připadalo mi ale zároveň vhodné a názornější setkat se i s některými rodinami, které vzdělávají své dítě doma, osobně. Rozhovorem a pozorováním dětí v rodině jsem tak získala ještě spoustu nových informací „ze zákulisí“ této netradiční formy vzdělávání.

1.3.1 Dotazník – metoda ke zjištění motivace rodičů, metod a organizačních forem výuky

Dotazník, který jsem zvolila jako metodu pro výzkum, je rozdělen na dvě části. První část A obsahuje 14 otázek, které jsou určeny rodičům. V druhé části B je 8 otázek určených dětem.

Jedná se o metodu, která je určena pro hromadné zjišťování údajů. Je zajištěna anonymita, což může vést k větší důvěře a odbourání zábran u respondentů. V dotazníku se anonymita zachovala u těch rodičů, kteří si to přáli. Při zpracování dat, které jsem získala, jsem se ale stejně uchýlila k anonymitě, takže jsem nikoho nejmenovala nebo jsem pozměnila jména. Metoda dotazníku byla zvolena pro jeho dobrou zpracovatelnost a rychlost při získávání a zpracování údajů.

Dotazník je vlastní konstrukcí. Sestavení vyžadovalo pečlivou analýzu zkoumané problematiky a zvolení vhodných otázek, které svým obsahem pomohou potvrdit nebo vyvrátit předpoklady a naplnit cíle, které jsem si stanovila.

V mém případě byl použit dotazník, který obsahuje otevřené, uzavřené i polozavřené otázky.

Výčet témat z dotazníku:

Prvních pět otázek z dotazníku A zjišťuje motivaci rodičů, která je vedla k tomu, že si pro své dítě zvolili tuto formu vzdělávání, jaké výhody a nevýhody vidí v domácím vzdělávání a s jakými obtížemi se zatím setkali. Další část je zaměřena na zjištění organizace dne, způsobů a organizačních forem učení, na hodnocení dítěte. Poslední tři otázky zjišťují, zdali dítě navštěvuje nějaký kroužek, spokojenost s průběhem pololetních zkoušek a charakteristiku dítěte.

Otázky určené dítěti zkoumají jeho spokojenost s domácím vzděláváním, jaký předmět má nejraději, jaký ho naopak nebaví a proč, jakým způsobem se připravovalo na pololetní zkoušky. V druhé polovině otázek dotazník zjišťuje, zda je něco, co mu doma chybí, zdali má nějakého dobrého kamaráda, s kým by se podělilo o čokoládu a na co se těší, až půjde do normální školy. Konkrétní podoba dotazníku je v příloze č. 1.

1.3.2 Rozhovor – metoda ke zjištění spokojenosti rodičů a celkového hodnocení domácího vzdělávání rodiči

Jako výzkumná metoda byl použit také rozhovor, který představuje zprostředkovaný a vysoce interaktivní proces získávání dat. Bylo tak možno vstupovat do situace, ovlivňovat množství a charakter informací. Otázky, které byly v rozhovoru obsaženy, jsem stanovila tak, abych se pokusila naplnit výzkumné cíle této práce. Mimo jiných se tedy v rozhovoru objevily tyto okruhy:

- Motivace rodičů pro domácí vzdělávání.
- Vyučovací metody rodičů a organizace vyučování.
- Hodnocení domácího vzdělávání rodiči.

Rozhovor jsem realizovala se vzdělávající matkou. Byl zahájen otázkami, kterými jsem chtěla získat informace o rodině a o dítěti (zaměstnání rodičů, počet dětí v rodině, věk dětí). Zařadila jsem i otázky, které měly zjistit základní fakta o domácím vzdělávání v rodině - jak dlouho probíhá a jak se o této možnosti rodiče dozvěděli.

Dále jsem se v rozhovoru zaměřila na motivaci rodičů. Chtěla jsem objasnit motivy, které rodiče vedly k volbě domácího vzdělávání a získat tak vhled do toho, jak proces rozhodování v rodině probíhal.

V další části rozhovoru jsem se zaměřila na to, jak je v rodině organizována výuka., jakým způsobem se učí, jaký mají režim dne, zda dítě dochází na nějaký kroužek, jak probíhá jeho socializace s vrstevníky apod.

Závěrem rozhovoru se rodiče vyjádřili k tomu, zda jsou s domácím vzděláváním spokojeni a zdali s ním chtějí i nadále pokračovat.

1.3.3 Pozorování – doplňková metoda k rozhovoru

Součástí rozhovoru bylo i pozorování. V průběhu rozhovoru zadala matka dítěti samostatnou práci, abychom si mohly povídat. Měla jsem možnost shlédnout i samotnou výuku dítěte s matkou, která probíhala nad učebnicí vlastivědy formou vyprávění, ve kterém se matka snažila obsáhnout hlavní téma látky, kterou měla s dítětem probrat. Jelikož se jednalo o 5. ročník, občas matka zadala synovi, aby přečetl kousek látky z učebnice, a pak jí vlastními slovy zkusil říct, co se právě dozvěděl. Bylo vidět, že chlapce vlastivěda velmi baví, protože na všechny matčiny otázky dokázal odpovědět a navíc ji ještě zahrnoval dotazy, které ho napadaly v souvislosti s probíraným tématem. U jiné rodiny jsem měla možnost vidět, jak si maminka poradila s násobky čísla 2. Vymyslela si poutavý příběh o ptáčkovi Ferdovi, který bral dětem kostky ze stavebnice, přičemž se mu do zobáčku vešly vždy jen dvě kostky. Takto při každé návštěvě odcizil dvě kostky. Maminka vše názorně ukazovala a spojovala s příklady.

Rozhovory byly otázkou kvalitativního a dotazníky kvantitativního přístupu.

1.4 VÝBĚR RESPONDENTŮ A ZPŮSOB SBĚRU DAT

Nejdříve jsem navštívila Církevní základní a mateřskou školu v Liberci, kde se mě velmi pěkně ujala paní ředitelka. Odpověděla mi na otázky, které jsem měla připravené (kde se dozvěděla o domácím vzdělávání, kolik žáků ho nyní navštěvuje, jaký je prospěch těchto žáků, zda se uskutečňují nějaká setkání rodičů a žáků, osobní názor na věc). Zároveň mi domluvila schůzku s konzultantkou domácí školy, která se mě také pěkně ujala a byla ochotna pomoci. Dozvěděla jsem se, že nyní je v Liberci v domácí škole 23 žáků. Konzultaci využívají všechny rodiny alespoň jednou měsíčně. Paní konzultantka při těchto sezeních dala rodičům vyplnit můj dotazník. U otázek, které byly určeny dítěti, ho prý většinou vyplňovaly děti, pouze u dětí z prvních ročníků jim maminka přečetla otázku a napsala, co na ni děti odpověděly. Konzultace probíhají dvakrát týdně, ve středu a ve čtvrtek. Během jednoho dne se vystřídají 3 rodiny. Během necelého měsíce jsem takto získala 17 vyplněných dotazníků.

Osobní setkání s rodinami jsem realizovala na základě telefonických kontaktů. Rodiny, které jsem navštívila, byly velmi ochotné a milé. Nesetkala jsem se s žádnou negativní reakcí či odmítavým postojem. Jediný problém, který jsem nakonec řešila, byla vzdálenost rodin od mého bydliště. Navštívila jsem pětičlennou rodinu z Liberce, čtyřčlennou rodinu ze Strážného a sedmičlennou rodinu z Nové Paky.

Dotazníkové šetření proběhlo v únoru a březnu tohoto roku. Podařilo se mi získat 20 vyplněných dotazníků. 17 dotazníků mi předala konzultantka domácí školy v Liberci, 3 dotazníky jsem zadala rodinám osobně při návštěvě v rodině.

1.5 CHARAKTERISTIKA ZKOUMANÉHO SOUBORU

Zkoumaný vzorek, který jsem měla možnost sledovat formou dotazníků, tvoří 20 rodin, z toho 24 dětí. 19 rodin je zapsáno na Církevní základní a mateřské škole v Liberci, 1 rodina dojíždí do Prahy. Z šetření vyplynulo, že vzdělavatelem je matka. Rodina má průměrně 3 děti. 18 matek vzdělává v domácí škole 1 dítě, 2 matky vzdělávají 2 děti. Počet dětí v jednotlivých ročnících popisuje tabulka č. 1.

Tab. 1

Ročník	1.	2.	3.	4.	5.
Počet dětí	5	7	4	4	4

Pohlaví dětí jsem z dotazníků bohužel nezjistila.

1.6 VÝSLEDKY A JEJICH ROZBOR

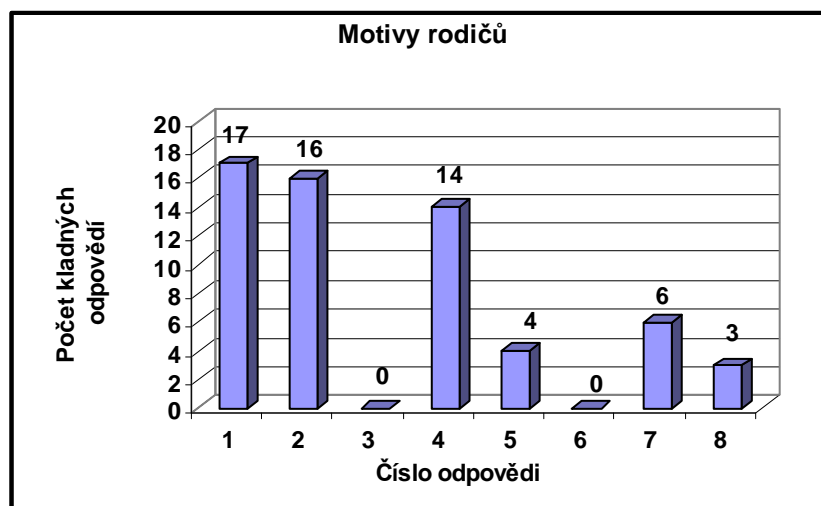
Výsledky dotazníku A

Z 20 vyplněných dotazníků vyplynulo, že vzdělavatelem **je matka**. Rodina má průměrně 3 děti. 2 matky doma vzdělávají 2 děti, ostatní učí doma 1 dítě. Analýzou vyplněných dotazníků jsem dospěla k následujícím údajům v grafech.

Otázka č. 1: Jaký byl Váš motiv k tomu, abyste začal(a) své dítě učit doma?

Z nabízených možností matky většinou označily více odpovědí.

Graf č. 3

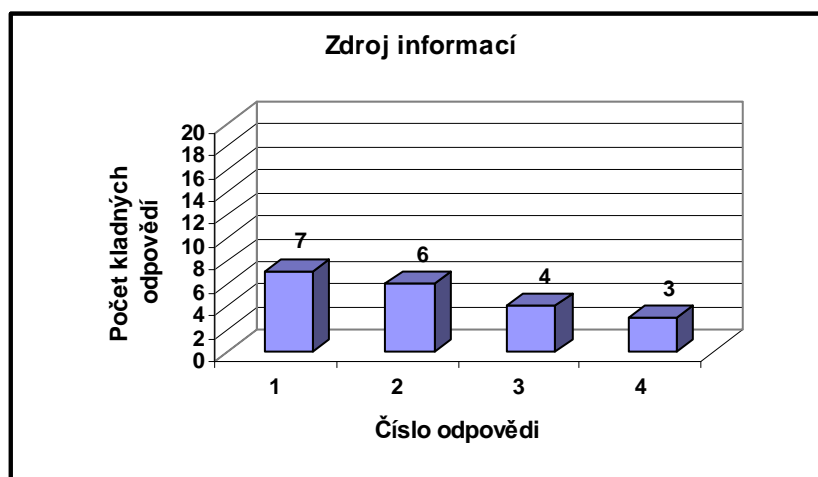
1. ochrana dítěte před negativními vlivy (šikana, drogy, násilí, ...); 2. zodpovědnost za vzdělání dítěte; 3. nesehnal(a) jsem práci; 4. mám s domácím vzděláváním dobré zkušenosti; 5. zdravotní nezpůsobilost dítěte (oslabená imunita, apod.); 6. vždy jsem chtěla být učitelem/učitelkou; 7. mé dítě má problém, který by škola nezvládla; 8. jiný

Z 20 dotázaných rodičů 17 volilo domácí vzdělávání především proto, aby **ochránilo své dítě před negativními vlivy školy** (drogy, šikana, násilí apod.). Překvapilo mě, že na druhém místě v počtu kladných odpovědí se vyskytla **odpovědnost za vzdělání dítěte**. Více než polovina matek označila i možnost, že s domácím vzděláváním **má dobré zkušenosti**. 6 matek volilo alternativu, že jejich **dítě má problém**, který by škola nezvládla. V dotazníku byla v tomto případě i podotázka, kde tento problém mohly uvést, pokud chtěly. Objevily se různé zdravotní komplikace (epilepsie, diabetes mellitus, enuréza...).

Otázka č. 2: Kde jste se dozvěděl(a) o možnosti vzdělávat své děti doma?

Graf č. 4

1. od známých, kteří domácí školu již provozují nebo provozovali; 2. z internetových stránek;
3. z médií; 4. jiný zdroj, uveďte který.

Nejvíce rodičů se o možnosti vzdělávat své děti doma dozvědělo **od známých, kteří již domácí vzdělávání provozují nebo provozovali**. Dle našeho názoru je to dobré, zejména pro možnost jejich dalších setkávání, která mohou uskutečňovat a vyměňovat si tak nejen zkušenosti, ale i různé materiály, pomůcky, mohou se spolu učit apod.⁵⁸

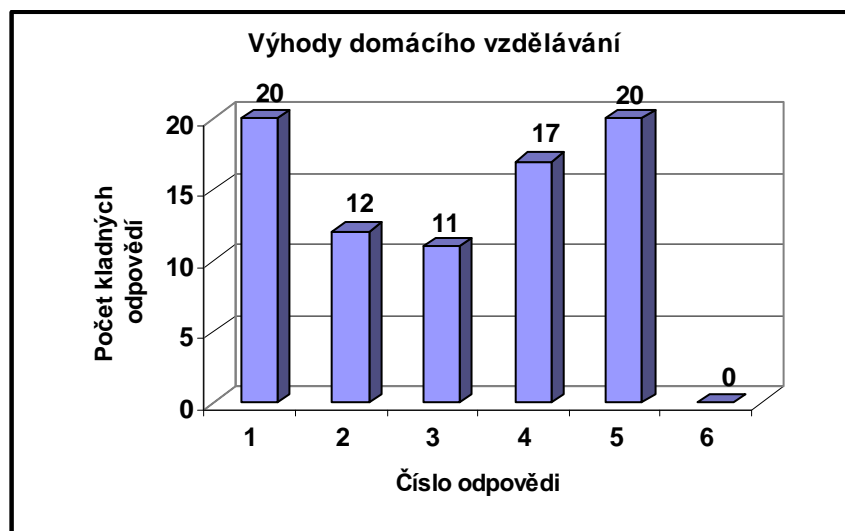
⁵⁸ Otázka, zda se rodiny setkávají s jinými rodinami, které také provozují domácí vzdělávání, je v dotazníku také zmíněna. Zde 14 matek odpovědělo, že se s jinými rodinami setkávají a úkolem takových setkání je socializace jejich dětí a výměna zkušeností. 6 matek odpovědělo, že se s jinými rodinami nestýkají (v dotazníku otázka č.8).

Na druhém místě v počtu kladných odpovědí se vyskytla možnost, že se rodiče dozvídají o domácím vzdělávání **z internetových stránek**. Tuto možnost volilo 6 matek. Na webových stránkách je v současné době velké množství informací, kde se rodiče mohou o této formě vzdělávání dozvědět mnoho zajímavého a užitečného. Dají se zde najít osobní zkušenosti rodičů, poznatky, jak to je s domácím vzděláváním v jiných zemích světa, různé organizace a spolky, které se touto problematikou zabývají a mnoho dalšího. 3 matky uvedly, že se o domácím vzdělávání dozvěděly na přednášce, kterou organizovala škola, kam docházelo jejich dítě.

Otázka č. 3: Jaké výhody má podle Vás domácí vzdělávání?

Z nabízených možností matky opět vybraly více odpovědí.

Graf č. 5

1. individuální přístup k dítěti; 2. volný režim dne; 3. méně stresových faktorů působících na dítě;
4. eliminace školních negativ; 5. více času s dítětem; 6. jiné

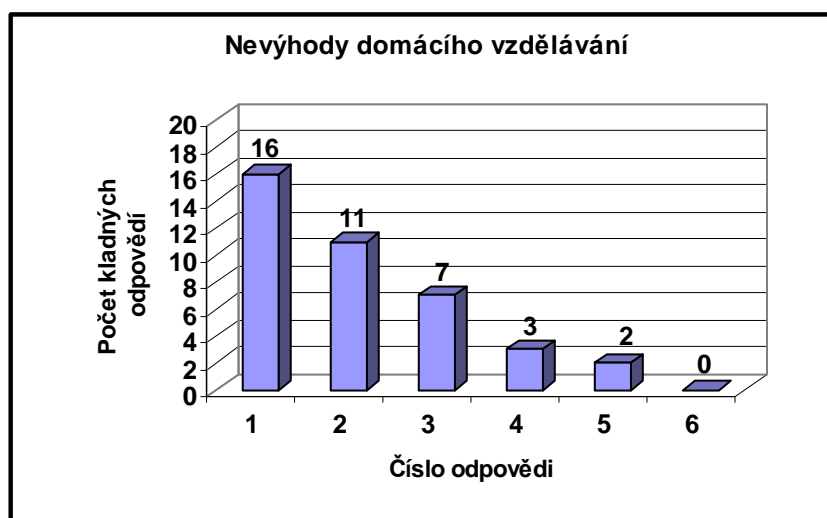
Největší výhodu domácího vzdělávání vidí rodiče v **individuálním přístupu** k dítěti a v možnosti trávení **více času s dítětem**. Tyto dvě alternativy volilo všech 20 matek. Srovnáme-li tento výzkum s výzkumem provedeným v červnu roku 2002, zjistíme, že výsledek nejvíce preferovaných výhod je stejný (graf č. 1). Na druhém místě se ocitla možnost **eliminace školních negativ**, která

ve výše zmiňovaném výzkumu také zabrala jednu z předních pozic. Nyní ji volilo 17 matek. Více jak polovina matek zvolila i **možnost volného režimu dne** a **méně stresových faktorů** působících na dítě.

Otázka č. 4: Jaké nevýhody má podle Vás domácí vzdělávání?

Z nabízených možností matky opět vybraly více odpovědí.

Graf č. 6

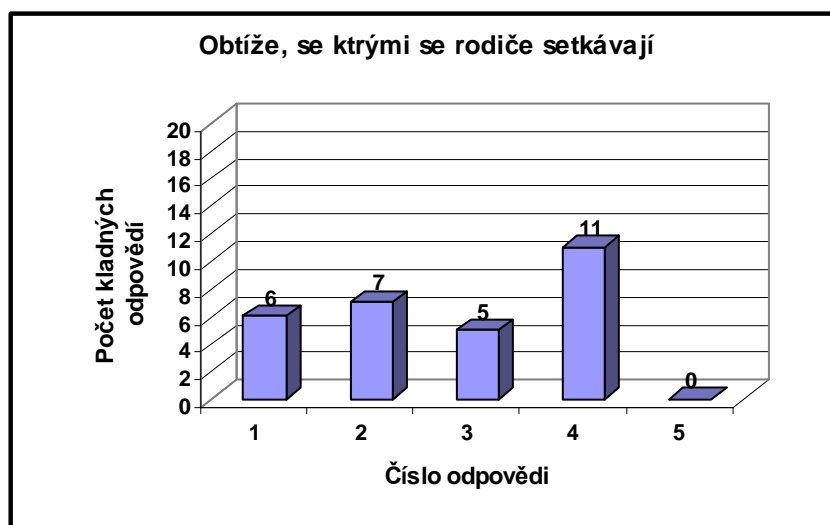
1. malá informovanost veřejnosti; 2. rodina žije z jednoho platu; 3. neznalost učebních postupů (odborná nepřipravenost vzdělavatele); 4. chybí vrstevníci dítěte, kolektiv; 5. musel(a) jsem obětovat kariéru; 6. jiné

Hlavní nevýhodu domácího vzdělávání vidí matky v **malé informovanosti veřejnosti**, tuto možnost v dotazníku označilo 16 matek. Domnívám se, že s novým školským zákonem, který vstoupil v platnost, by tomu mohlo být postupem času jinak. Ovšem nyní se výsledky tohoto výzkumu také přibližují k výzkumu, který se uskutečnil v červnu roku 2002 (graf č. 2). Tam hlavní nevýhodu viděli rodiče v malé finanční podpoře státu, a v tom, že **rodina žije z jednoho platu** – tady se výsledky opět shodují. V mém výzkumu volilo 11 matek. 7 matek označilo i možnost, že se potýkají s **neznalostí učebních postupů**.

Otázka č. 5: V průběhu domácího vzdělávání jsem se setkal(a) s následujícími obtížemi:

Z nabízených možností matky opět vybraly více odpovědí.

Graf č. 7

1. nepochopení ze strany okolí; 2. finanční problémy; 3. nezkušenost s výukou, neznalost metod a postupů; 4. velká fyzická a psychická zátěž; 5. jiné

Nejvíce matek označilo možnost, že se potýkají s **velkou fyzickou a psychickou zátěží**. Na tuto otázku kladně odpovědělo 11 matek. Asi si těžko dokážeme představit, jaké úsilí musí rodina vynaložit, aby vše probíhalo tak, jak má. Vždyť matka se musí starat nejen o vzdělávané dítě, ale i o jeho sourozence a o domácnost. Musí zvládat vše, co v ostatních rodinách a navíc se k tomu ještě podílí na vzdělávání dítěte. A když se do toho přidají ještě **finanční problémy**, které volilo 7 matek a **nepochopení ze strany okolí** (volilo 6 matek), není asi co závidět.

Otázka č. 6: *Stručně popište, jak vypadá režim dne s Vaším dítětem (kolik času zabere vyučování, jak ho máte rozdělené, zdali máte pevně danou dobu na vyučování apod.)*

15 matek odpovídalo, že začínají s učením **během dopoledne**, většinou kolem deváté hodiny. Všeobecně jim vyučování zabere **méně času než ve škole**, takže do 12 hodin jsou ve většině případů hotové. Ostatní mají učení rozplánované během celého dne a praktikují ho tak, že se přizpůsobují tomu, co se zrovna mají učit. Například, když mají v prvouce probírat ptáky, jdou do přírody, kde si zároveň procvičí i matematiku formou slovních příkladů apod. 17 dětí navštěvuje odpoledne **zájmové kroužky**. 2 matky se přiznaly, že si někdy dají

oddechový den bez výuky, kdy se věnují návštěvám hradů a zámků, jdou na vycházku nebo si doma hrají.

Otázka č. 7: Nejčastěji se s dítětem učím:

- 1. pomocí učebnic a pracovních sešitů**
- 2. vymýšlím si jiné způsoby**
- 3. snažím se oběma způsoby**

Na tuto otázku odpověděly všechny matky, že se snaží učit s dítětem **oběma způsoby**.

Otázka č. 9: Máte s nějakým předmětem a jeho vyučováním problémy?

U této otázky v případě kladné odpovědi byla i podotázka, **jakým způsobem problémy rodiče řeší**. 17 matek odpovědělo, že s žádným předmětem a jeho vyučováním **problémy nemají**. Zbývající 3 matky řeší problém tak, že předmět vyučuje **někdo jiný z rodiny**, koupí si a **nastudují literaturu**, kde je daný problém dobře vysvětlen či **tempo výuky přizpůsobí zdravotním omezením** (v případě tělesné výchovy).

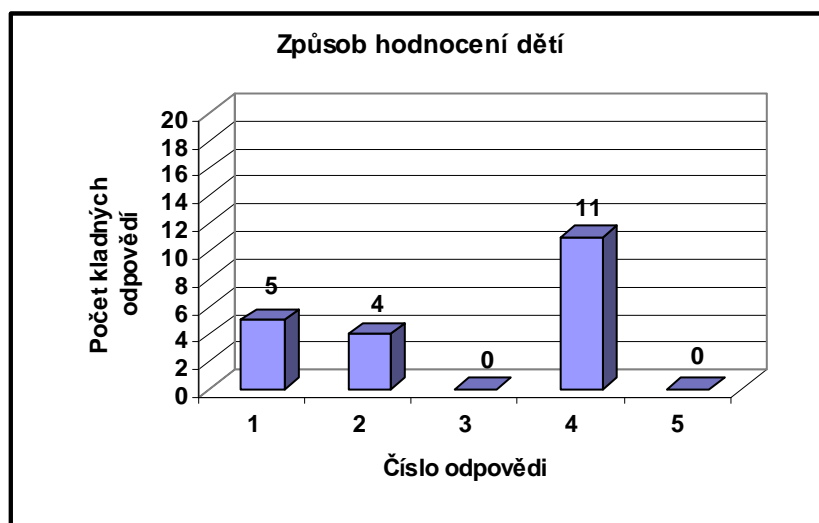
Otázka č. 10: Pokuste se stručně popsat, jak by proběhla hodina matematiky, kde by Vaše dítě mělo vyřešit následující slovní úlohu:

„Maminka koupila v obchodě 3 kg jablek a 2 kg hrušek. Cestou domů potkala v parku děti a nabídla jim jablka. Děti snědly 1 kg jablek. Kolik kg ovoce tedy maminka donesla domů?“

Na tuto otázku se odpovědi různily. Záleželo na tom, v jakém ročníku je dítě. 12 matkám se zdála slovní úloha tak lehká, že by prý **stačilo ji jen dítěti přečíst** a ono by ji samo z hlavy vypočítalo. 2 matky odpověděly, že by tuto úlohu jejich dítě zvládlo už v předškolním věku. 6 matek odpovídalo v tom smyslu, že by si **názorně zahráli na obchod** nebo by skutečně šli do obchodu, nakoupili by jablka a hrušky a společně by si zkusili úlohu spočítat.

Otázka č. 11: Jakým způsobem Vaše dítě hodnotíte?

Graf č. 8

1. známkou; 2. slovně; 3. obrázkem; 4. kombinací těchto; 5. jinak

U této otázky označilo 11 matek možnost, že své dítě hodnotí **kombinací** známky a slovního hodnocení. 5 matek hodnotí své dítě **pouze známkou** a 4 matky **pouze slovně**.

Otázka č. 12: Navštěvuje Vaše dítě nějaký kroužek?

V případě kladné odpovědi byla u této otázky i podotázka, kde rodiče mohli uvést, jaký kroužek jejich dítě navštěvuje. V tomto případě odpovědělo 17 matek, že **jejich dítě nějaký kroužek navštěvuje**. Namátkou můžeme uvést tyto příklady kroužků: taneční, výtvarný, hra na flétnu, klavír, klávesy, náboženství apod. 7 dětí z 24 žádný kroužek nenavštěvují.

Otázka č. 13: Byli jste spokojeni s průběhem pololetních zkoušek?

Na tuto otázku odpověděly všechny matky, **že ano**.

Otázka č. 14: Jak byste zhodnotil(a) své dítě?

Matky vždy označily více odpovědí.

Graf č. 9

1. je průbojné; 2. podřizuje se autoritě; 3. je kamarádké, rádo se vídá s vrstevníky; 4. je samostatné; 5. je naučeno řádu, respektuje režim dne; 6. je samotářské; 7. straní se kolektivu dětí; 8. mám s ním kázeňské problémy; 9. těžko si zvyká na nový kolektiv; 10. těžko si zvyká na řád, režim dne

Z odpovědí rodičů vyplynulo, že 15 dětí **je kamarádkých, rády se vídají s vrstevníky**. Více než polovina dětí **je samostatných a podřizují se autoritě**. Jen 2 děti jsou samotářské, straní se kolektivu dětí a těžko si tedy i na nový kolektiv zvykají. Tyto děti ale zároveň mají i určitý problém, který by škola nezvládla, takže se můžeme domnívat, že jsou právě proto takové, že mají komplex ze své nemoci, a proto jsou raději doma, s rodiči, které je dobře znají.

Výsledky dotazníku B

Dotazník B, určený dítěti, obsahoval 8 otázek. První polovina byla zaměřena na zjištění, zda se mu v domácí škole líbí, jaký předmět ho nejvíce baví, jaký ne, jak se připravovalo na pololetní zkoušky. Druhá polovina otázek se zabývá socializací dítěte. Objevují se zde otázky typu, zdali je něco, co mu doma chybí, jestli má nějakého dobrého kamaráda, s kým by se podělilo o čokoládu, a jestli je něco, na co se těší, až přejde do běžné školy.

V první polovině se 19 dětí vyjádřilo tak, že **jsou rády v domácí škole**. Jako důvody uváděly například to, že mohou déle spát, mají více času na hraní, nemusí si nařizovat budík, jezdí hodně na výlety apod. Na otázku „*Jak jsi se připravoval(a) na pololetní zkoušky?*“, odpověděla více než polovina dětí (15), že **nijak**. 5 dětí odpovědělo, že se s maminkou snažily učivo **více opakovat**. 4 děti se připravovaly **běžnou výukou**, kterou zaměřily na procvičování.

V druhé polovině odpovědí se 17 dětí vyjádřilo, že **má nějakého dobrého kamaráda**. Překvapilo mě, že 7 dětí **žádného kamaráda nemá**. Stejně tak jsem byla překvapená i u odpovědí na otázku „*S kým by ses podělil(a) o čokoládu?*“. Na základě teoretických znalostí a informací od rodičů jsem se domnívala, že většinou budou děti odpovídat tak, že by se podělily se s svým kamarádem. Skutečnost ale byla taková, že 15 dětí se vyjádřilo tak, že **by se podělilo s někým z rodiny** (sourozenci, babička, maminka...). Tento výsledek mě moc nepřesvědčil o tom, že by děti v domácí škole nijak nestrádaly v socializaci. Domnívám se také, že kdybych tu samou otázku dala dětem z běžné školy, vzpomněly by si nejdříve na své kamarády a teprve potom na svoji rodinu. Zajímavé také bylo, že 11 dětí na otázku „*Je něco, na co se těšíš, až přejdeš do normální školy?*“ odpovědělo v tom smyslu, že **se těší, že budou mít více kamarádů**.

Otázka socializace tedy bude v domácí škole stále diskutovaným tématem. Přestože se v literatuře dovídáme, že děti nijak nestrádají v socializaci, což se domnívají i rodiče, je vidět, že děti to možná berou jinak a že jim dětský kolektiv chybí i přes skutečnost, že navštěvují různé zájmové kroužky. Možná by bylo vhodné provést u dětí na toto téma samostatný výzkum.

1.7 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ

Z dotazníkového šetření, které proběhlo v únoru a březnu tohoto roku vyplynulo, že většina rodičů volí domácí vzdělávání zejména proto, aby se svému dítěti mohla **individuálně věnovat a měla na něj i více času**. Rodiny přiznávají, že mnohdy je velmi náročné skloubit dohromady výuku dětí, starost o domácnost a o sourozence. Přesto se většinou nepotýkají s žádnými většími problémy, které by je donutily z domácího vzdělávání odstoupit. Většinou věří, že se jim čas

a úsilí věnované dětem nějak vrátí. Velká část rodičů se domnívá, že pokud to bude možné, rádi by s individuálním vzděláváním pokračovali i u mladších sourozenců. Tyto informace jsem získala z rozhovorů s rodiči, o kterých se podrobněji rozepíši později.

Z dotazníkového šetření nyní ověřím předpoklady č. 1; 2; 3. Předpoklady č. 4 a 5 ověřím pomocí rozhovorů s rodiči

1.7.1 Analýza dotazníků a ověření předpokladů č. 1 - 3

Vzhledem k malému výzkumnému vzorku (20 vyplněných dotazníků) se vyvaruji procentuelnímu převodu získaných dat. K ověření předpokladů č. 1-3 mně posloužily otázky z dotazníku. Otázky 1-5 jsem přiřadila k předpokladu č. 1.

Předpoklad č. 1: *Hlavní motivací rodičů pro domácí vzdělávání je individuální přístup k dítěti a větší časový prostor na dítě. Nevýhodu vidí v nedostatku financí a velké zátěži kladené na vzdělavatele.*

Vycházím-li z celkového posouzení výsledků dotazníků, můžu říci, že **první předpoklad se potvrdil**. Dokazují to odpovědi na otázku č. 3, 4 a 5.

Jaké výhody tedy rodiče vidí v domácím vzdělávání (graf č. 5)? Všechny dotázané matky volily tyto dvě možnosti – individuální přístup k dítěti a více času s dítětem. Dle mého názoru jsou tyto výhody individuálního vzdělávání stěžejní a hlavní předností, která se v běžné škole jen těžko dodržuje.

Dalšími motivy, díky kterým se rodiče pro domácí vzdělávání většinou rozhodují, jsou **ochrana dítěte před negativními vlivy, zodpovědnost za vzdělání dítěte** a to, že s domácím vzděláváním mají **dobré zkušenosti**, což dokazují výsledky na grafu č. 3. Tyto tři možnosti volila převážná část rodičů. Rodiče si ale uvědomují, že domácí vzdělávání nemá jen kladné stránky. Jsou tu i nevýhody, na které jsem se zeptala v otázce č. 4 a v otázce č. 5. Za největší nevýhody rodiče považují **malou informovanost veřejnosti** a to, že **rodina žije z jednoho platu** (graf č. 6). Dále se tyto rodiny setkávají s **velkou fyzickou a psychickou zátěží** a s **nepochopením ze strany okolí**, což dokazuje graf č. 7.

A jak se o domácím vzdělávání rodiče většinou dozvědí? Nejvíce rodičů se o tomto druhu vzdělávání dovídají **od známých, kteří s touto formou vzdělávání také mají zkušenosti.**

Předpoklad č. 2: *Výuka je efektivnější a pružnější (z hlediska času) než výuka ve škole.*

Dotazníkovým šetřením jsem zjistila, že pouze necelá polovina matek má výuku organizovanou v průběhu celého dne. 15 matek se vyjádřilo tak, že s výukou začínají během dopoledne a do 12 hodin jsou většinou hotové. Odpoledne jim pak zbývá čas na zájmovou činnost, na hraní, vycházky, návštěvy apod. Vzhledem ke skutečnosti, že větší část matek se vyjádřila v tom smyslu, že většinou **jsou s výukou hotové již během dopoledne**, zatímco odpoledne už se věnují zájmovým činnostem a hraní, můžeme **potvrdit předpoklad číslo 2.**

Předpoklad č. 3: *Rodiče své dítě hodnotí převážně známkami.*

Tento předpoklad bude třeba upřesnit. Z šetření vyplynulo, že 11 matek z 20 hodnotí své dítě kombinací známky a slovního hodnocení. Zatímco pouze známkou hodnotí jen 5 matek (graf č. 6). Budeme-li tedy chápat tento předpoklad tak, že budeme brát v úvahu jen ty matky, které hodnotí své dítě **pouze známkou**, tak můžeme konstatovat, že předpoklad třetí **se nepotvrdil**, jelikož pouze známkou své dítě hodnotí pouhá 1/4 matek z 20. Pokud bychom ale brali v úvahu, že 11 matek své dítě hodnotí **kombinací známky a slovního hodnocení**, kde je tedy jasné, že používají obojího a známka se **v hodnocení také vyskytuje**, mohli bychom konstatovat, že vzhledem ke skutečnosti, že takto své dítě hodnotí více než polovina dotázaných matek, se **předpoklad třetí potvrdil.**

1.8 ROZHOVORY S RODINAMI

1.8.1 Rozhovor č. 1⁵⁹

Rodina žije v panelovém domě 4+1 na Liberecku. Otec je zaměstnán ve stavební firmě, má středoškolské vzdělání. Matka je nyní na mateřské dovolené, má vysokoškolské vzdělání pedagogického zaměření. Rodina má 3 děti. Nejstarší Martin nyní studuje na střední škole, mladší Lukáš je již v pátém ročníku domácí školy. Nejmladšímu synovi Davidovi jsou 3 roky.

Rodina má s domácím vzděláváním již sedmileté zkušenosti. V době, kdy ministerstvo povolilo experiment, začala maminka učit doma nejstaršího syna Martina. Absolvovala s ním 4. a 5. ročník. Jak sama přiznává, do té doby nevěděla, že by mohla své dítě někdy učit doma, vůbec netušila, že něco takového ve světě existuje. Po přednášce o domácí škole, která proběhla na škole v Liberci, o něm začala vážněji uvažovat. Vedla ji k tomu hlavně touha být s Martinem více v kontaktu a možnost se mu více individuálně věnovat. Tímto chtěla také napravit určité nedostatky ve výchově svého nejstaršího syna, kterých se v jeho raném věku dopustila (málo času s dítětem, chyběly sociální vazby matky a dítěte apod.). Měla pocit, že se na Martinovi podepsalo to, že se mu málo věnovala, často na sebe našli čas až v době prázdnin či volných dnů. V těchto dnech se zlepšovalo jeho chování a postoje k rodičům. Zpráva o domácí škole tedy pro rodinu znamenala naději, že vše se obrátí k lepšímu, když bude matka s dítětem více času a sama se mu bude věnovat. Pro rodinu tedy začalo nové období.

Matka musela úplně přeorganizovat svůj den. Stálo jí to hodně času a úsilí, ale doufala, že se jí tato investice vrátí. První rok tedy matka hodnotí jako velmi náročný. Nejen, že chyběly potřebné informace a materiály, ale potýkala se i s nezkušeností s výukou u takto malých dětí. Myslela si, že bude dobré, když na jeden den v týdnu bude Martin docházet do školy, ale jak sama podotýká, bylo to spíš horší než lepší, a tak raději domácí školu s výukou ve škole nekombinovali. Nevyhovovalo jim to, že ve škole byli i ostatní žáci, takže Martin společně s nimi absolvoval věci, které už třeba znal. S mladším bratrem Lukášem začínala domácí

---

⁵⁹ Pozn. jména byla změněna.

školu už od prvního ročníku. Maminka se svěčuje s tím, že to pro ni bylo velkou výhodou.

V současné době tedy provozují domácí vzdělávání s Lukášem. Navštěvuje již 5. ročník. Do normální školy se těší hlavně na spolužáky a prý i proto, že se domnívá, že ve škole bude mít méně práce, neboť, jak tvrdí, tam je žák zkoušený občas, kdežto doma pořád. Učí se podle programu Základní škola. Matka vidí velkou výhodu v tom, že škola, kde je Lukáš zapsán, umožňuje rodičům, aby si sami vybrali, dle kterých učebnic chtějí vyučovat. Proto zřejmě využívají učebnice a učební pomůcky ve velké míře. Jak matka přiznává, dříve tomu ale bylo jinak. V nižších ročnících se sice také opírali o učebnice, ale současně vnášeli do výuky hru a názorné pomůcky, které si matka sama vyráběla. Nyní v pátém ročníku už hru omezili a snaží se více zaměřit na samostudium a samostatné vyhledávání informací. Co se týče socializace, je maminka přesvědčená, že děti mají dostatek příležitostí ke styku jak s vrstevníky, tak s dospělými. Lukáš navštěvuje taneční kroužek, hraje na klávesy, chodí do Sokola. Ve volném čase si hraje se svými vrstevníky v okolí bydliště.

Oba synové bez problému prospívají. Lukáš nastoupí v 6. ročníku do běžné základní školy, kam se už velice těší. Starší Martin bez problémů nastoupil na základní školu, kterou zvládl s vyznamenáním. Nyní je na střední škole. Nejmladší syn David má sice na školu ještě dost času, ale jak říká maminka, sama ještě neví, zda s ním do individuálního vzdělávání ještě půjde. Není to tím, že by s touto formou vzdělávání nebyla spokojená, ale přeci jenom by se chtěla vrátit do zaměstnání a zkusit po delší době něco jiného. Celá rodina je s domácím vzděláváním spokojena a hodnotí ho velmi kladně.

1.8.2 Rozhovor č. 2⁶⁰

Rodina žije v rodinném domě na vesnici v Podkrkonoší. Do školy, která je odtud poměrně vzdálená, se v zimních měsících jen těžko dostává. Proto se rodina rozhodla pro domácí vzdělávání. Otec pracuje v hotelu, kde je zaměstnán jako kuchař – číšník. Matka má středoškolské vzdělání ekonomického zaměření. Vede

---

⁶⁰ Pozn. jména byla změněna.

jedné nejmenované malé firmě účetnictví, takže vlastně pracuje doma. Musí tedy zvládat práci, rodinu, domácnost a dvě děti.

V domácí škole je matka se starší dcerou Monikou, která nyní navštěvuje 4. ročník. Mladšímu Dominikovi jsou 2 roky. S domácím vzděláváním rodina začala před dvěma lety. Monika si tedy 1. a 2. ročník odchodila ve škole a 3. a 4. ročník již je doma. Důvodem, proč rodina volila alternativu domácího vzdělávání, byla špatná doprava do školy.

O domácím vzdělávání se rodina dozvěděla více informací z internetových stránek a od paní ředitelky liberecké školy, kam Monika byla zapsána. Nyní, i když novela školského zákona dovoluje za určitých podmínek individuální vzdělávání na všech školách, rodina stále dojíždí do liberecké školy. Jak sami přiznávají, nevyužívají možnost konzultací každý měsíc, ale přesto se snaží alespoň jednou za 2 měsíce dostavit. Vzhledem ke skutečnosti, že Monika prospívá výborně, to ani konzultantka domácí školy častěji nevyžaduje.

Výuku mají organizovanou tak, aby se maminka mohla postarat i o mladšího Dominika. Ráno tedy většinou nechává Moniku spát do půl deváté, přičemž se zatím věnuje Dominikovi. S Monikou se začínají učit kolem deváté hodiny, kdy si většinou pro Dominika přijde babička, aby měla maminka s Monikou klid na učení. Nejprve pracují na těch předmětech, kde je nutno se více soustředit (matematika, český jazyk). Maminka přiznává, že ze začátku se striktně držela učebnic a pracovních sešitů. Nyní už je ve stadiu, kdy ví, že si mohou dovolit něco vynechat či probrat jiným způsobem a v jiný čas. Kolem půl 11 zadává maminka Monice většinou nějakou samostatnou práci, aby měla čas na přípravu oběda. Po obědě si vyzvedávají Dominika, který jde spát a mají tak možnost ještě probrat něco z učiva. Déle jak do dvou hodin odpoledne se ale většinou už neučí. Názorných pomůcek ve výuce většinou využívají, ale se hrou už se setkávají málokdy. Jak maminka přiznává, rozdělují si den na práci a zábavu. Po práci si Monika může jít za kamarádkou hrát nebo si hraje doma. Maminka se domnívá, že Monice kamarádi scházejí a že se do normální školy bude těšit hlavně na ně. V létě jezdí Monika na tábory, ale přes zimu je to u nich těžké. Chodí sice hodně lyžovat, ale žádný jiný kroužek nenavštěvuje.

Maminka je ráda, že svoji nelehkou situaci mohli řešit právě domácím vzděláváním. Je přesvědčena, že s ním bude pokračovat i v příštím školním roce. Celá rodina je spokojena a hodnotí ho velmi pozitivně.

1.8.3 Rozhovor č. 3⁶¹

Rodina žije v malém městě v rodinném domě. Otec je středoškolsky vzdělaný a pracuje jako kazatel Jednoty bratrské. Matka má vysokoškolské vzdělání, je inženýrkou chemie. Mají pět dětí. Čtyři dcery a jednoho syna Matěje, se kterým je maminka v domácí škole. Rodina je silně nábožensky založená. Pro domácí vzdělávání se rozhodli před šesti lety, neboť žili a žijí v přesvědčení, že dítě patří k rodině. Nejstarších dvou dcer, které nyní studují na vysoké škole, se domácí vzdělávání nedotklo, neboť v té době ještě nic takového neexistovalo. Zbylé tři děti už si ale domácí školou prošly. Maminka se o domácím vzdělávání jela informovat na schůzku do liberecké školy, kterou pořádala paní ředitelka. Jak sama říká, byla rozhodnutá, že do toho se svými mladšími dětmi určitě půjde. Rok sbírala materiály, průběžně se informovala u jiných rodičů, kteří už s domácím vzděláváním začali a jak také říká, sama se psychicky připravovala na náročný úkol. Dvojčata Hanička a Janička šly tedy do prvního ročníku do domácí školy. Nyní už navštěvují šestý ročník základní školy a jak maminka říká, žádné problémy zatím řešit nemuseli. Děvčata dobře zapadla mezi ostatní děti, našla si kamarády a ve škole se jim velmi líbí.

Nyní je maminka v domácím vzdělávání s nejmladším synem Matějem. Navštěvuje druhý ročník. Je tedy faktem, že v době, kdy byl Matěj v prvním ročníku, měla maminka doma ještě dvě dcery, které byly v pátém. Toto období prý bylo pro maminku celkem náročné, ale zase prý bylo dobré, že děvčata již byla samostatná a mohla tak i sama pracovat. U Hermanů vypadá režim dne tak, že ráno, když dcery odejdou do školy, vstává i Matěj. Kolem půl deváté začínají s učením. Maminka přiznává, že je Matěj trochu pomalejší, takže jim vše déle trvá. Neztrácí ale trpělivost a snaží se do výuky vnést hru a názornost. Protože Matěj obtížně chápe matematiku, snaží se maminka všechny příklady názorně

---

⁶¹ Pozn. jména byla změněna.

předvádět. Byla jsem přítomna u toho, když se maminka s Matějem učila násobilku č. 2. Maminka si vymyslela příběh o ptáčkovi Ferdovi, který bral dětem kostičky ze stavebnice. Měla na koberci poházené kostky a dál vyprávěla, že při každé Ferdově návštěvě se mu do zobáčku vešly dvě kostky. Když tedy přiletěl poprvé, dětem ubyly dvě kostky. Když už byl ale na návštěvě dvakrát, chyběly dětem už 4 kostky - (maminka vždy názorně předváděla s kostkami). Tímto způsobem si odvodili celou násobilku čísla 2. Matěj se nedokáže dlouho soustředit, proto často střídají činnosti. Tímto způsobem se učí asi do 12 hodin, odpoledne už má Matěj volno na hraní a koníčky. Protože celá rodina je muzikantsky založená, Hraje Matěj na klavír a na flétnu, rád zpívá a dokonce se začal učit hrát i na housle.

S vrstevníky se stýká v okolí bydliště. Je zatím rád, že je doma, ale do školy se prý také těší. Maminka a celá rodina hodnotí domácí vzdělávání velmi kladně, a je ráda, že něco takového už u nás existuje. Maminka přiznává, že do pátého ročníku by chtěla s Matějem zůstat doma. Na otázku, zda by chtěla realizovat domácí vzdělávání s Matějem i na druhém stupni, pokud by to bylo možné, už ale odpovídá, že asi ne. Domnívá se, že od šestého ročníku je již žádoucí, aby dítě okusilo také něco jiného, naučilo se žít v kolektivu dětí a v neposlední řadě se mohlo samostatně rozhodovat a odpovídat za svoje studijní výsledky.

1.9 SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ

Z rozhovorů, které proběhly v březnu a dubnu tohoto roku, vyplynulo, že rodina se o domácím vzdělávání dozvěděla na setkání ředitelky liberecké školy, které bylo organizováno pro všechny rodiče, kteří se o této problematice chtěli dozvědět více informací.

Dvě rodiny, se kterými jsem se setkala, mají s domácím vzděláváním již víceleté zkušenosti, v podstatě od doby, kdy se u nás otevřela možnost vzdělávat děti doma. Všechny rodiny, jsou s domácím vzděláváním spokojeny a volily ho především proto, aby se mohly svému dítěti individuálně věnovat a trávit s ním

více času. V jednom případě se rodina rozhodla pro domácí vzdělávání pro špatnou dostupnost do školy.

Všechny rodiny mají výuku organizovanou tak, že začínají během dopoledne, většinou kolem deváté hodiny. Všechny maminky se snaží oživit výuku různými názornými pomůckami a hrami.

1.9.1 Analýza rozhovorů a ověření předpokladů č. 4 a 5

K ověření předpokladů č. 4 a 5 jsem zvolila analýzu rozhovorů. Abych byla schopná předpoklady ověřit, zahrnuji do rozhovoru otázky, díky kterým by se mi to mělo podařit.

Předpoklad č. 4: *Rodiče uplatňují zásadou názornosti a hru ve výuce.*

Vycházím-li z rozhovorů uskutečněných v rodinách, mohu konstatovat, že **čtvrtý předpoklad se potvrdil**. Všechny matky se snaží vnést do výuky názornost a hru, chtějí tím výuku dětem oživit a zpestřit. U maminky, která je nyní s dítětem už v pátém ročníku, jsem zjistila, že už hru a názorné pomůcky nepoužívají tak často, ale dříve, v nižších ročnících, to pro ně bylo samozřejmostí.

Předpoklad č. 5: *Rodiče jsou s domácím vzděláváním spokojeni.*

Tento předpoklad mohu také jednoznačně **potvrdit**. Ve všech rodinách jsou s domácím vzděláváním spokojeni nejen rodiče, ale i děti. Matky uvádějí, že i přes všechna úskalí a velkou zátěž, by rády s domácím vzděláváním pokračovaly.

1.10 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ

4 předpoklady, které jsme si stanovili, byly potvrzeny. Pouze jeden předpoklad byl potvrzen s upřesněním. Jedná se o předpoklad číslo 3, který jsme zavedli tak, že rodiče hodnotí své dítě převážně známkami. Z výzkumu vyplynulo, že nejvíce rodičů hodnotí své dítě kombinací známky a slovního hodnocení.

2. ZDROJE O DOMÁCÍM VZDĚLÁVÁNÍ

Tato kapitola by měla sloužit především všem rodičům, kteří se chtějí o domácím vzdělávání dozvědět více informací. Užitečná by mohla být i pro učitele, kteří se s touto formou vzdělávání zatím na své škole nesetkali. Jak už víme, dnes se každý žák na každé škole může za určitých podmínek vzdělávat doma, proto se domnívám, že každý učitel by o této problematice měl vědět alespoň základní informace. V dnešní době si můžeme spoustu informací vyhledat na internetu. Internet je sice někdy pokládán za nedůvěryhodný zdroj, ale v našem případě nám posloužil velmi dobře. Vzhledem ke skutečnosti, že o domácím vzdělávání byla zatím napsána pouze jedna monografie, byl internet hlavním zdrojem informací o této alternativní formě vzdělávání. Na našem trhu ale naštěstí vychází i spousta periodik, kde je o tomto problému dostatek informací ze zkušeností rodičů, ředitelů škol a těch, kdo s tímto tématem mají co dočinění.

2.1 MONOGRAFIE

Na českém trhu vydal pouze Občanský institut roku 1996 bulletin, který má název „**Domácí škola: americká zkušenost.**“ Překlad zpracovala Michaela Freiová. V této útlé knížce se můžeme dozvědět základní informace o domácí škole. Jsou zde kapitoly, které se zabývají kvalitou domácí školy, překážkami, které řeší, socializací dítěte, osnovami, podpůrnými skupinami a časem, který domácí škola zabere. I když je tato kniha psána z americké zkušenosti a je protkána statistikami z tohoto prostředí, domníváme se, že pro základní seznámení s touto problematikou je vhodná. Do monografie bychom mohli zařadit i práci Daniely Nitschové „**Domácí vzdělávání**“, která je dostupná z: <http://www.volny.cz/domvzd/page5.html>.

Na další díla si bohužel asi budeme muset počkat, protože zatím se žádná jiná monografie na toto téma v našich knihkupectvích nevyskytuje.

2.2 PERIODIKA

Zde bych se chtěla zmínit o odborných časopisech, ve kterých vycházejí články od našich psychologů, ředitelů škol, či rodičů doma vzdělávaných dětí. Na rozdíl od monografie, je těchto článků v časopisech velké množství, které neustále stoupá.

Učitelské listy. 2000/01, roč. 8, č. 5, s. 8-10.

„Zkušenosti z domácího vzdělávání“

Na těchto stránkách nalezneme článek od Jiřího Bakončíka, ředitele základní školy, na které probíhal experiment domácího vzdělávání. Autor zde vysvětluje, co je to domácí vzdělávání, jak na jeho škole probíhá, a zároveň tím odpovídá na otázky, se kterými se často setkává (jak probíhá výuka, kdo pomůže rodičům, jak probíhá přezkoušení dětí, jaké jsou výsledky, apod.).

Psychologie dnes. 2003, roč. 9, č. 5, s. 16-17.

„Domácí vzdělávání má zelenou“

Zde se můžeme začíst do řádků dětského psychologa Václava Mertina. Václav Mertin napsal o domácím vzdělávání spoustu materiálů, je velkým obhájcem této formy vzdělávání. Dokonce navrhuje, aby se s domácím vzděláváním pokusně začalo i na 2. stupni základních škol.

V tomto článku se zabývá výsledky doma vzdělávaných dětí, nevýhodami školního vzdělávání a především socializací dětí, kde se snaží objasnit fakta a mýty tohoto problému.

Moderní vyučování. 2001, roč. 7, č. 2, s. 8-9.

„Kořeny a přínos domácího vzdělávání“

Daniela Nitschová, autorka tohoto článku, působí v Pedagogicko – psychologické poradně v České Lípě. Můžeme se zde dočíst nejčastější motivy, které rodiče vedou k možnosti začít své dítě učit doma, jak to vypadá s domácím vzděláváním v USA a je zde věnována část také problematice socializace dětí.

2.3 ELEKTRONICKÝ ZDROJ INFORMACÍ

Jak už jsme výše zmiňovali, na internetových stránkách se dá získat nepřehledné množství informací týkajících se této problematiky.

- <http://doamciskola.cz/>

Pod touto adresou se skrývá Asociace pro domácí vzdělávání, o které jsem se zmiňovala v teoretické části. Na těchto stránkách lze získat podrobné informace o domácím vzdělávání. V archivu jsou zajímavé práce, články a odborné studie o této problematice. Můžeme se zde podívat i na informační bulletiny, které byly vydány v předchozích letech. Nachází se zde i podoba nového školského zákona 561/2004 Sb. Veškeré dotazy můžeme adresovat týmu odborníků, kteří nám rádi pomohou. Dozvíme se zde o různých akcích, které ADV pořádá pro rodiče i děti a o zkušenostech, se kterými se rodiče svěřují. V neposlední řadě tu jsou zajímavé odkazy na další stránky, které by rodičům mohly být přínosem a zdrojem informací nejen o domácím vzdělávání, ale i o metodických doporučeních, výukových programech a pomůckách a o institucích, které přímo nebo nepřímo ovlivňují vzdělávání dětí v České republice.

- <http://www.volny.cz/domvzd/>

Na této webové stránce s názvem Učíme se doma, se můžeme opět dozvědět mnoho zajímavých informací. Tak například je zde sekce Akce, kde jsou informace o akcích, kterých se rodiče s dětmi mohou zúčastnit. Dále je zde spousta článků a prací k této problematice. Jakékoli dotazy lze konzultovat s dětským psychologem Václavem Mertinem. Zajímavá je sekce Nápadník, kde můžeme najít inspiraci od rodičů, kteří výuku svých dětí pojmají opravdu svědomitě a hravou formou jim ji zpestřují. I na této stránce jsou odkazy na další stránky, mimo jiných i na stránky o domácím vzdělávání v Austrálii, Velké Británii a USA.

IV. ZÁVĚR

V diplomové práci s názvem „Domácí vzdělávání“ jsem se zabývala především domácím vzděláváním a to nejen u nás, ale i v jiných státech Evropy a v USA. Poukázala jsem na to, jak tomu bylo dříve, v dějinách pedagogiky. Neopomněla jsem ani na významné osobnosti našeho pedagogického systému.

Informace, které v diplomové práci podávám, jsem získala na základě studia pramenů o této problematice. Záměrem bylo prozkoumat historii i současný stav této alternativní formy vzdělávání. Analýzou pramenů jsem dospěla k pochopení problematiky a uvědomění si důležitosti tohoto tématu. Jelikož u nás, v České republice, chybí literatura na toto téma, vycházela jsem především z článků uváděných v odborných časopisech a z internetových zdrojů.

Pro výzkum jsem zvolila metodu dotazníku, jelikož jsem chtěla postihnout větší počet respondentů. Dále jsem se snažila nahlédnout do problému pomocí pozorování a rozhovorů s doma vzdělávajícími rodinami. Cílem praktické části bylo zjistit motivy, které rodiče vedou k možnosti vzdělávat své děti doma, jejich metody a organizační formy učení a celkovou spokojenost s touto formou vzdělávání.

Po analýze dotazníků a rozhovorů jsem ověřila platnost zavedených předpokladů. Na základě výsledků výzkumu mohu říci, že domácí vzdělávání je jednou z osvědčených vzdělávacích alternativ, neboť je v mnoha rodinách velmi kladně hodnoceno. Dokazují to i výzkumy, které byly provedeny v minulých letech, v době, kdy se s touto formou vzdělávání teprve začínalo. Rodiče ho oceňují zejména pro možnost individuálního přístupu k dítěti, pro větší časový prostor a eliminaci školních negativ. Domnívají se, že jejich dítě nijak nestrádá ani v socializaci, která je velmi diskutovaným tématem v souvislosti s touto formou vzdělávání. Já se ovšem na základě mého výzkumu domnívám, že by bylo dobré děti více začleňovat do kolektivu vrstevníků, ať už formou různých akcí, které by mohla pořádat škola, táborů, zájmových kroužků apod. Myslím si, že rodiče někdy nevidí, že jejich dítě v socializaci poněkud strádá. Z dotazníků, které jsem podala dětem vyplynulo, že většina z nich se těší do školy hlavně na kamarády.

Dalším problémem, který by se měl řešit, je nedostatek financí, se kterým se velká část rodin potýká.

Dílčím cílem praktické části bylo zveřejnit zdroje, které se zabývají problematikou domácího vzdělávání a pomoci tak rodičům, učitelům a ostatní veřejnosti, aby se o této formě vzdělávání dozvěděli více.

Cíle, definované v úvodu této diplomové práce, byly naplněny. Velmi bych si přála, aby se tato práce stala přínosem pro všechny, kteří se chtějí dozvědět více informací o domácím vzdělávání. Otázkou stále zůstává problém socializace dětí, který by mohl být více prozkoumán a zodpovězen v dalších pracích a výzkumech.

V. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Monografie

ČÁP, Jan. *Psychologie pro učitele*. 1. vyd. Praha: SPN, 1980. 381 s.

FERJENČÍK, Ján. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu: jak zkoumat lidskou duši*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. 256 s. ISBN 80-7178-3676.

FONTANA, David. *Psychologie ve školní praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 1997. 384 s. ISBN 80-7178-063-4.

FREIOVÁ, Michaela. *Domácí škola: americká zkušenost*. 1. vyd. Praha: OI, 1996. 19 s. ISBN 80-238-0372-7.

HOLT, John. *Jak se děti učí*. 1. vyd. Praha: Agentura Strom, 1995. 173 s. ISBN 80-901662-7-X.

NITSCHOVÁ, Daniela. *Domácí vzdělávání* [Diplomová práce]. Praha: 2000. 86 s.

PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. 2.vyd. Praha: Portál, 2002. 380 s. ISBN 80-7178-681-0.

SOMR, Miroslav a kol. *Dějiny školství a pedagogiky*. 1. vyd. Praha: SPN, 1987. 360 s.

ŠTVERÁK, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky*. 2. vyd. Praha: SPN, 1988. 308 s.

VÁŇA, Josef a kol. *Dějiny pedagogiky*. 3. vyd. Praha: SPN, 1961. 379 s.

Periodika

BAKONČÍK, Jiří. Zkušenosti z domácího vzdělávání. *Učitelské listy*. 2000/01, roč. 8, č. 5, s. 8-10.

MERTIN, Václav. Domácí vzdělávání má zelenou. *Psychologie dnes*. 2003, roč. 9, č. 5, s. 16-17.

NITSCHOVÁ, Daniela. Kořeny a přínos domácího vzdělávání. *Moderní vyučování*. 2001, roč. 7, č. 2, s. 8-9.

Elektronický zdroj informací

ČÁPOVÁ, Hana. *Dokonalost, která nestačí* [online]. 2001 [cit. 2006-01-22]. Dostupné z:

<<http://respekt.newton.cz/qfullhit2.htw?CiWebHitsFile=%2Fnoviny%2Fspa%2Fre%2F2001%2F09%2F03%2FRE36A13A%2Ehtm&CiHiliteType=Full&CiRestriction=vzd%EC1%E1v%E1n%ED&CiCodePage=1250#CiTag1>>.

GREENE, Jinny. *Výuka doma* [online]. 27. 03. 2003 [cit. 2006-02-03]. Dostupné z:

<http://www.baraka.cz/baraka/Baraka/b_3/b_3_vyuka_doma.html>.

GUTTMAN, C., THOMAS, A. *Domácí vzdělávání v Evropě – nejednotnost* [online]. 12.

07. 2005 [cit. 2005-12-16]. Dostupné z:

<<http://www.domaciskola.cz/archiv/studie/Document.2005-12-07.4000679692>>.

JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina. *Narativní vyučování* [online]. 2003 [cit. 2005-12-06].

Dostupné z: <http://www.domaciskola.cz/archiv/buletiny/buletinADV4_2003.pdf>.

KOLÁŘ, Petr. *Systém domácího vzdělávání v USA a ve vybraných zemích Evropy*

[online]. 2000 [cit. 2006-01-16]. Dostupné z: <[http://www.psp.cz/kps/pi/PRACE/pi-5-](http://www.psp.cz/kps/pi/PRACE/pi-5-155.doc)

[155.doc](http://www.psp.cz/kps/pi/PRACE/pi-5-155.doc)>.

NOVOTNÁ, Lucie. *Domácí škola – výhody a nevýhody očima odborníků i rodičů*

[online]. 10.01.2003 [cit. 2005-11-23]. Dostupné z: <[http://ucitelske-](http://ucitelske-listy.ceskaskola.cz/files/soubory/Domaci_skola.doc)

[listy.ceskaskola.cz/files/soubory/Domaci_skola.doc](http://ucitelske-listy.ceskaskola.cz/files/soubory/Domaci_skola.doc)>.

PLAŇANSKÝ, Petr. *Socializace dětí a deficit kolektivu* [online]. 2003 [cit. 2006-03-12].

Dostupné z: <http://www.domaciskola.cz/archiv/buletiny/buletinADV2_2003.pdf>.

SIMONOVÁ, Jaroslava. *Proč učit doma?* [online]. 2003 [cit. 2005-12-06]. Dostupné z:

<http://www.domaciskola.cz/archiv/buletiny/buletinADV2_2003.pdf>.

SIMONOVÁ, Jaroslava. *Co je to domácí vzdělávání?* [online]. 2004 [cit. 2005-12-06].

Dostupné z: <http://www.domaciskola.cz/archiv/buletiny/buletinADV6_2004.pdf>.

TOMEK, Karel. *Podmínky pokusného ověřování domácího vzdělávání v ČR* [online].

26.07.2001 [cit. 2006-01-16]. Dostupné z:

<http://www.volny.cz/domvzd/podminky.htm>.

TOMEK, Karel. *Zápis z pracovní schůzky k pokusnému ověřování domácího vzdělávání*

[online]. 01.02.2005 [cit. 2006-02-23]. Dostupné z:

<http://http://adv.aow.cz/archiv/dokumenty/doc2.doc>.

TŮMA, Jiří. *Domácí vzdělávání v zemích EU a u nás* [online]. 17.07.2002 [cit. 2006-12-

01]. Dostupné z: <http://ucitelske->

[listy.ceskaskola.cz/Ucitelskelisty/Ar.asp?ARI=100765&CAI=2157&EXPS=%22DOM%](http://listy.ceskaskola.cz/Ucitelskelisty/Ar.asp?ARI=100765&CAI=2157&EXPS=%22DOM%22)

[C1C%CD%2A%22+AND+%22VYU%C8OV%C1N%CD%2A%22](http://listy.ceskaskola.cz/Ucitelskelisty/Ar.asp?ARI=100765&CAI=2157&EXPS=%22DOM%C1C%CD%2A%22+AND+%22VYU%C8OV%C1N%CD%2A%22).

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

VI. PŘÍLOHY

1. SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Dotazník pro rodiče a dítě.

Příloha č. 2: Vzor žádosti o povolení individuálního vzdělávání.

Příloha č. 1

Dotazník k diplomové práci na téma: „DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ“

škola, kde je žák zapsán: .....

počet dětí v domácí škole: .....ročník: .....

počet dětí v rodině: .....

Vaše jméno (chcete-li uvést): .....

A: OTÁZKY URČENÉ RODIČI (VZDĚLAVATELI) (můžete zaškrtnout více odpovědí)

1. Jaký byl Váš motiv k tomu, abyste začal(a) své dítě učit doma?

☐ ochrana dítěte před negativními vlivy (šikana, drogy, násilí, ...)

☐ zodpovědnost za vzdělání dítěte

☐ nesehnal(a) jsem práci

☐ mám s domácím vzděláváním dobré zkušenosti

☐ zdravotní nezpůsobilost dítěte (oslabená imunita, apod.)

☐ vždy jsem chtěl(a) být učitelem/učitelkou

☐ mé dítě má problém, který by škola nezvládla

- chcete-li, uveďte jaký: .....

☐ jiný, uveďte který: .....

2. Kde jste se dozvěděl(a) o možnosti vzdělávat své děti doma?

☐ od známých, kteří domácí školu již provozují nebo provozovali

☐ z internetových stránek

☐ z médií

☐ jiný zdroj, uveďte který: .....

3. Jaké výhody má podle Vás domácí vzdělávání?

☐ individuální přístup k dítěti

☐ volný režim dne

☐ méně stresových faktorů působících na dítě

☐ eliminace školních negativ

☐ více času s dítětem

☐ jiné, uveďte které: .....

4. Jaké nevýhody má podle Vás domácí vzdělávání?

- ☐ malá informovanost veřejnosti
- ☐ rodina žije z jednoho platu
- ☐ neznalost učebních postupů (odborná nepřipravenost vzdělavatele)
- ☐ chybí vrstevníci dítěte, kolektiv
- ☐ musel(a) jsem obětovat kariéru
- ☐ jiné, uveďte které: .....

5. V průběhu domácího vzdělávání jsem se setkal(a) s následujícími obtížemi:

- ☐ nepochopení ze strany okolí
- ☐ finanční problémy
- ☐ ne zkušenost s výukou, neznalost metod a postupů
- ☐ velká fyzická a psychická zátěž
- ☐ jiné, uveďte které: .....

6. Stručně popište, jak vypadá režim dne s Vaším dítětem:

(kolik času zabere vyučování, jak ho máte rozdělené, zdali máte pevně danou dobu na vyučování apod.)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. Nejčastěji se s dítětem učím:

- ☐ pomocí učebnic a pracovních sešitů
- ☐ vymýšlím si jiné způsoby (např. exkurze, projekty, příběhy, běžné denní situace...)
- ☐ snažím se oběma způsoby

8. Setkáváte se s jinými rodinami, které také provozují domácí vzdělávání?

☐ Ano

8a. Jak takové setkání probíhá:

- ☐ návštěvy v rodině
- ☐ organizovaná setkání

☐ jinak, uveďte jak: .....

8b. Co je obsahem Vašich setkání?

☐ výměna zkušeností s výukou

☐ socializace našich dětí

☐ učíme se spolu

☐

jiné.....

☐ Ne

9. Máte s nějakým předmětem a jeho vyučováním problémy?

☐ Ano

9a. Jakým způsobem problémy řešíte?

☐ předmět vyučuje někdo jiný z rodiny

☐ na tento předmět k nám dochází pedagog

☐ snažím se to řešit sám/sama tímto způsobem:

.....

☐ Ne

10. Pokuste se stručně popsat, jak by proběhla hodina matematiky, kde by Vaše dítě mělo vyřešit následující slovní úlohu:

„Maminka koupila v obchodě 3 kg jablek a 2 kg hrušek. Cestou domů potkala v parku děti a nabídla jim jablka. Děti snědly 1 kg jablek. Kolik kg ovoce celkem tedy maminka donesla domů?“

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

11. Jakým způsobem Vaše dítě hodnotíte?

- ☐ známkou
☐ slovně
☐ obrázkem
☐ kombinací těchto: .....
☐ jinak, uveďte jak: .....

12. Navštěvuje vaše dítě nějaký kroužek?

- ☐ Ano
-chcete-li, uveďte jaký: .....
☐ Ne

13. Byli jste spokojeni s průběhem pololetních zkoušek?

- ☐ ano
☐ ne, důvod: .....

14. Jak byste zhodnotil(a) své dítě?

☐ je průbojné	☐ je samotářské
☐ podřizuje se autoritě	☐ straní se kolektivu dětí
☐ je kamarádké, rádo se vídá s vrstevníky	☐ mám s ním kázeňské problémy
☐ je samostatné	☐ těžko si zvyká na nový kolektiv
☐ je naučeno řádu, respektuje režim dne	☐ těžko si zvyká na řád, režim dne

B: OTÁZKY URČENÉ DÍTĚTI

1. Jsi rád(a), že nemusíš chodit do školy?

- ☐ Ano, důvod: .....
☐ Ne, důvod: .....

2. Jaký předmět máš nejraději a proč?

.....
.....

3. Jaký Tě naopak moc nebaví a proč?

.....
.....

4. Jak jsi se připravoval(a) na pololetní zkoušky?

.....

.....

5. Je něco, co Ti doma chybí?

.....

.....

6. S kým by ses podělil(a) o čokoládu?

.....

.....

7. Máš nějakého dobrého kamaráda?

☐ Ano

☐ Ne

8. Je něco, na co se těšíš, až přejdeš do normální školy?

.....

.....

Děkuji vám za vyplnění dotazníku.

Iva Pitrmanová

Příloha č. 2

Jméno a příjmení rodičů

Adresa

Telefon

Název školy, kterou žádám o přijetí k individuálnímu vzdělávání

Adresa školy

Věc: **Žádost o povolení individuálního vzdělávání**

Žádáme Vás o přijetí našeho dítěte do ZŠ XXXXXXXX k plnění povinné školní docházky formou individuálního vzdělávání.

Údaje o dítěti:

Jméno:

Příjmení:

RČ:

Adresa trvalého
bydliště:

Ročník:

Předpokládáme pokračování individuálního vzdělávání až do ukončení prvního stupně základní školy.

Při individuálním vzdělávání budeme používat učebnice a učební texty, které splňují podmínky stanovené zákonem č. 561/2004 § 27 odst. 1. Dále budeme ve výuce používat následující učebnice a učební texty (není nutné vyplňovat):

Předmět

Učebnice

Předmět

Učebnice

V souladu se zákonem č. 561/2004 §41 odst. 2 čestně prohlašujeme, že pro vzdělávání dítěte bude zajištěno dostatečné prostorové a materiálně-technického zabezpečení, které bude v souladu s podmínkami ochrany zdraví individuálně vzdělávaného žáka.

Jako přílohu této žádosti přikládáme kopii dokladu o dosaženém vzdělání osoby, která bude žáka individuálně vzdělávat a vyjádření školského poradenského zařízení, které požaduje zákon č. 561/2004 §41 odst. 2.

V Brně, 30. 2. 2006

Podpisy rodičů